

KONJUNKTUR TENDENSENE

April 1984

I N N H O L D

	Side
Konjunkturtendensene i Norge :	
Sammenfatning og perspektiver	1
Industri	2
Olje- og gassutvinning	6
Bygge- og anleggsvirksomhet	6
Arbeidsmarked	8
Industriinvesteringer	9
Investeringer i oljevirksomhet	10
Privat konsum	11
Lønninger	12
Innenlandske priser	13
Utenriksøkonomi	14
Konjunkturtendensene i utlandet :	
Sammendrag	18
Råvarepriser	20
Storbritannia	22
Vest-Tyskland	24
Frankrike	27
Italia	28
Sverige	30
USA	33
Japan	36
Tabellvedlegg for Norge	38
Tabellvedlegg for utlandet	44

STATISTISK SENTRALBYRÅ

OSLO: Postboks 8131 Dep, Oslo 1, Tlf. (02) * 41 38 20

KONGSVINGER: Postboks 510, Stasjonssida, 2201 Kongsvinger, Tlf. (066) * 16 111

Statistisk Sentralbyrå ber om å bli oppgitt som kilde når oppgaver fra dette heftet blir gjengitt.

KONJUNKTURTENDENSENE FOR APRIL 1984

Konjunkturtendensene publiseres av Statistisk Sentralbyrå hver måned. Detaljerte analyser av konjunkturutviklingen slik som i denne utgaven, vil bli gitt en gang i kvartalet. De øvrige utgavene av Konjunkturtendensene vil vanligvis bare inneholde tabeller og figurer med økonomisk korttidsstatistikk for Norge og utlandet. Neste utgave av Konjunkturtendensene vil imidlertid også inneholde en omtale av de reviderte nasjonalregnskapstallene for 1983 og en generell drøfting av revisjonene i nasjonalregnskapet.

Arbeidet med Konjunkturtendensene utføres ved Økonomisk Analysegruppe i Statistisk Sentralbyrås Forskningsavdeling. Forespørsler om konjunkturutviklingen i Norge kan rettes til Per Richard Johansen eller Morten Reymert og om utviklingen i utlandet til Kjell Wettergreen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet mandag 9. april.

K O N J U N K T U R T E N D E N S E N E I N O R G E :

SAMMENFATNING OG PERSPEKTIVER

Norsk økonomi er for tiden inne i en moderat konjunkturoppgang. Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en volumvekst for bruttonasjonalproduktet regnet utenom sjøfart og oljevirkosomhet på 1,7 prosent fra 1982 til 1983, mot 0,9 prosent året før. I motsetning til utviklingen gjennom 1982 var produksjonen i 1983 klart stigende gjennom året. Om denne utviklingen fortsetter gjennom 1984 ligger det derfor an til en sterkere produksjonsvekst i 1984 enn i 1983, regnet på årsbasis. Medregnet oljenæringene og sjøfart økte bruttonasjonalproduktet med 3,3 prosent fra 1983 til 1984.

Drivkreftene bak konjunkturoppgangen har først og fremst vært sterk vekst i utenlandsetterspørselen, økende produksjon i tilknytning til investeringene i oljenæringene og en moderat stigning i samlet konsum. Boligbyggingen har derimot vist sterk svikt. Gjennom det neste året vil trolig vekstimpulsene fra utlandet bli dempet, mens volumet av innenlandske investeringer - inklusive i industri - vil fortsette å øke. Vekstimpulsene fra samlet konsumetterspørsel vil neppe endre seg vesentlig.

Samlet vareeksport har vært i sterk vekst, men oppgangen har stort sett begrenset seg til olje og andre råvarer og halvfabrikata, først og fremst fisk, elektrisitet, metaller, kjemiske produkter samt treforedlingsprodukter. For de fleste ferdigvarer har derimot eksporten vist svikt. Både for olje og for andre råvarer og halvfabrikata er det grunn til å regne med betydelig svakere eksportutvikling gjennom 1984 enn gjennom 1983. For eksporten av fisk og elektrisitet vil råstoffgrunnlaget kunne virke begrensende, og for enkelte viktige metaller og kjemiske produkter vil trolig produksjonskapasiteten begrense ytterligere eksportvekst.

Mulighetene for fortsatt vekst gjennom 1984 for tradisjonell vareeksport avhenger dermed i stor grad av utviklingen for ferdigvarer og mer be-

arbeidede produkter. For disse varene vil trolig utviklingen i investeringsetterspørselen hos våre handelspartnere være svært avgjørende. Det er dessuten grunn til å tro at en snarlig oppgang i investeringene er nødvendig om konjunkturoppgangen i Vest-Europa skal fortsette, eller endog forsterkes. Om så ikke skjer, vil det gi negative tilbakevirkninger også for den norske eksporten av råvarer og halvfabrikata.

Den private konsumetterspørselen i norsk økonomi er trolig fortsatt bare i svak vekst. Det siste året var det økt tjenestekonsum som trakk volumet av det samlede private konsumet oppover, mens varekonsumet, først og fremst kjøp av varige konsumgoder, falt. Men veksttaket i samlet tjenestekonsum har trolig blitt betydelig svekket det siste halvåret, blant annet som følge av nedgangen i boligbyggingen. Skal veksttaket i samlet privat konsum holde seg oppe gjennom 1984 må derfor varekonsumet ta seg opp igjen. Hittil har imidlertid ikke detaljomsetningsvolumet vist noen tegn til ny oppgang.

Utviklingen i privat konsum er svært avhengig av endringene i inntekter og prisstigningstaket. Anslag på disse størrelsene er usikre, blant annet fordi de forbundsvis lønnsoppgjørene ikke er avsluttet ennå selv om det foreligger flere anbefalte forslag. Legges imidlertid disse forslagene til grunn burde det ligge an til en vekst i samlet privat konsum i 1984 av samme størrelse som i de siste årene.

Veksttaket i offentlig konsum har vært høyere enn de fleste andre etterspørselskomponenter de senere årene og har således bidratt til å trekke stigningstaket i bruttonasjonalproduktet oppover. Regjeringens siste anslag fra i fjor høst - 1,5 prosent økning fra 1983 til 1984 - innebærer en betydelig nedgang i veksttaket. Senere tilleggsbevilgninger gir grunn til å regne med noe høyere vekst, men den generelle prisstigningen i 1984 vil også ha betydning for volumøkningen

siden bevilgningene fastsettes i løpende kroner.

De samlede bruttoinvesteringene i fast realkapital viste moderat vekst fra 1982 til 1983. Fra 1983 til 1984 er det grunn til å regne med en betydelig sterkere økning. Men ulikhetene i investeringsutviklingen er stor mellom forskjellige næringer, og det er også store forskjeller mellom de virkningene investeringene har for innenlandsk produksjon. Ifølge Statistisk Sentralbyrås investeringsundersøkelser kan det ventes sterk økning i investeringene i oljevirksomhet, moderat vekst i industriinvesteringene og kanskje også en stigning i investeringene i kraftforsyning fra 1983 til 1984. For boliger derimot viser de siste igangsettingstallene sterk svikt, og nedgangen i investeringene fra 1983 til 1984 kan bli enda sterkere enn fra 1982 til 1983 dersom ikke tendensen endres.

Etter de siste produksjonsoppgavene å dømme synes samlet industriproduksjon nå å være i svak oppgang. Et konjunktorelt bunnpunkt fant trolig sted allerede vinteren 1982-83. Ulikhetene i produksjonsutviklingen mellom de forskjellige næringene har vært svært stor gjennom 1983, men det er mye som tyder på en noe mer parallell utvikling gjennom 1984. Produksjonen i utekoncurrerende næringer vil kunne begynne å flate ut, blant annet som følge av kapasitetsbegrensninger, og de siste produksjonsoppgavene kan tyde på et oppsving i den samlede produksjonen i hjemmekoncurrerende investeringsvareindustri. Produksjonsnedgangen i transportmiddelindustrien synes å avta, og andre deler av investeringsvareindustrien viser til dels betydelig produksjonsvekst, etter alt å dømme først og fremst som følge av økende oppdragsmengde fra utbyggingen i Nordsjøen. Produksjonen i konsumvareindustrien vil neppe endre seg betydelig gjennom 1984.

På grunn av store ungdomskull og økt kvinnelig yrkesdeltaking, har selv en betydelig vekst i sysselsettingen ikke vært tilstrekkelig til å forhindre en økning i arbeidsledigheten gjennom det siste året. Etter å ha ligget på et forholdsvis høyt nivå i

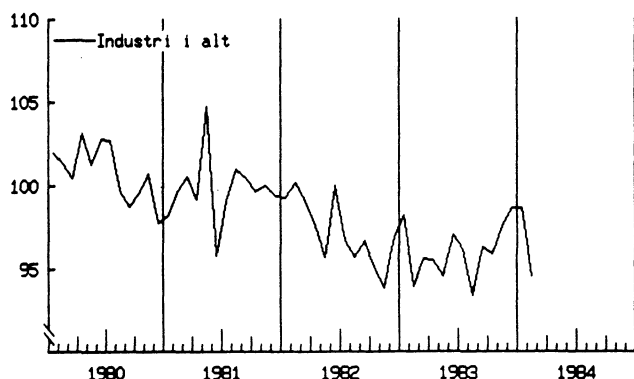
januar og februar, gikk tallet på registrerte arbeidsløse ned i mars, også når en ser bort fra normale sesongvariasjoner. Nedgangen skyldtes trolig først og fremst reduksjon i tallet på permitterte i industrien sammen med vekst i tallet på personer sysselsatt ved arbeidsmarkedstiltak. På grunn av vekst i offentlig etterspørsel etter arbeidskraft og en mulig fortsatt reduksjon av permitteringer innenfor industrien vil arbeidsledigheten kunne vise en synkende tendens de nærmeste månedene. Selv om det nå ser ut til at sysselsettingen er i sterkere vekst, er det foreløpig lite som tyder på at veksten vil bli så sterk at det blir noen vesentlig reduksjon i arbeidsledigheten gjennom det neste året.

Stigningstakten i konsumprisene har falt med 2-3 prosentpoeng hvert år siden 1981. Nedgangen i år vil kunne bli av samme størrelse; Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene venter en stigning i konsumprisindeksen på 6-7 prosent fra 1983 til 1984 ved en lønnsvekst på 6 prosent. Som for tidligere år vil lavere lønnsvekst og lavere økning i offentlig regulerte priser etter alt å dømme bidra til lavere prisvekst fra 1983 til 1984. Men i fjor bidro også et fall i driftsmarginene på omsetningsleddene til nedgangen i prisstigningen. Hvilke virkninger endringer i driftsmarginalene vil få for prisstigningen i år er imidlertid svært usikkert.

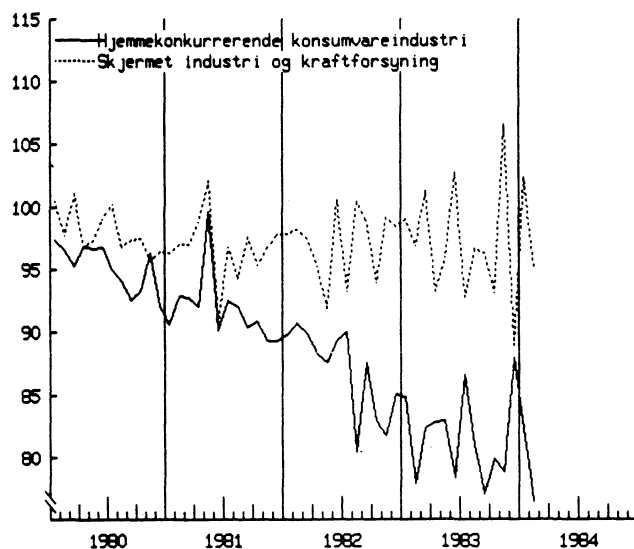
INDUSTRI: ØKNING I PRODUKSJONEN

Samlet industriproduksjon har vært i svak oppgang siden ifjor vår 1). Industriproduksjonen sank likevel med vel en prosent fra 1982 til 1983. Eksportvareproduksjonen økte kraftig gjennom hele fjoråret, men det er nå mye som tyder på at flere eksportnæringer nærmer seg full kapasitetsutnyttelse. Investeringsvareproduksjonen har vært i nedgang gjennom de siste to årene. Men ser en bort fra skipsbyggingsindustrien er det nå tegn til en økning i produksjonen av investeringsvarer. Produksjonen av konsumvarer er svakt økende.

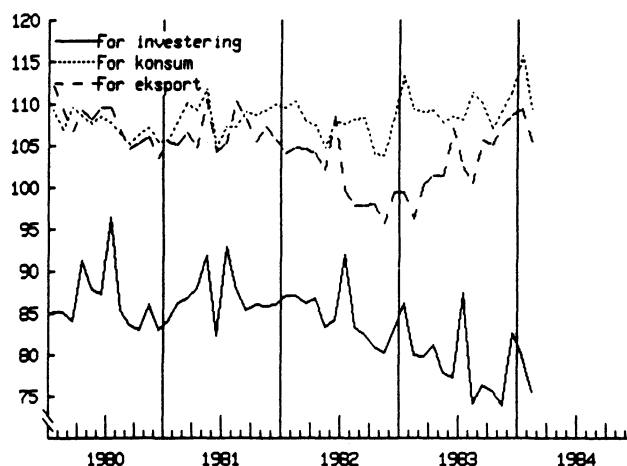
PRODUKSJONSINDEKS.
Sesongkorrigert. 1975 = 100.

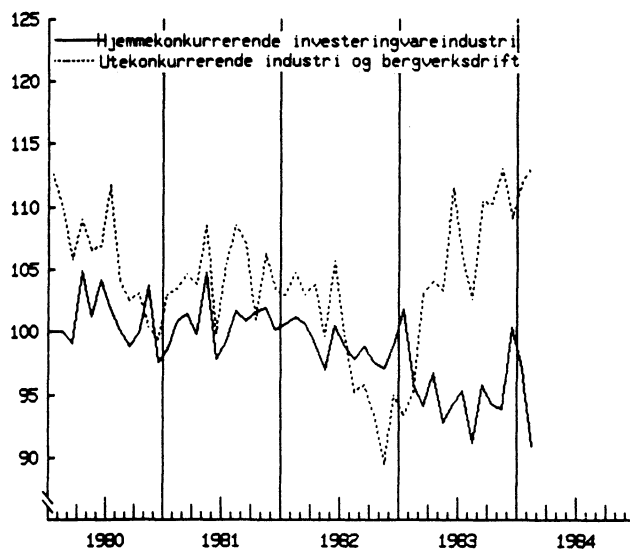
PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1975=100.

PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1975=100.

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1975=100.

Statistisk Sentralbyrås Konjunkturbarometer for bergverksdrift og industri viser at det ved utgangen av 1. kvartal i år fortsatt var en overvekt av foretak (målt ved sysselsettingen) som bedømte de generelle utsiktene for foretaket for kommende kvartal som bedre enn for inneværende kvartal. Tross dette var foretakene relativt lite optimistiske når det gjaldt mulighetene for ytterligere produksjonsvekst. Imidlertid viser tallene for 1. kvartal at foretakene da var for pessimistiske i sine vurderinger av mulighetene for produksjonsvekst. Det var fortsatt en klar overvekt av foretak som ventet økt ordretilgang fra eksportmarkedet, og bare en svært liten overvekt av foretak som ventet det samme for hjemmemarkedet, om en korrigerer for

normale sesongvariasjoner. (Tabeller og diagrammer for Konjunkturbarometeret ved utgangen av 1. kvartal 1984 er tatt med i tabellvedlegget for Norge. Se innholdsfortegnelsen.)

Dersom samlet industriproduksjon skal fortsette å vokse gjennom 1984, må bidragene særlig komme fra produksjonen av konsum- og investeringsvarer. Fortsatt økning i eksportvareproduksjonen vil i flere viktige næringer kunne bli begrenset av manglende kapasitet, og for produksjonen av vareinnsats til bygg og anlegg vil den svake utviklingen for denne næringen sammen med sterk utenlandsk konkurranse begrense mulighetene for produksjonsvekst.

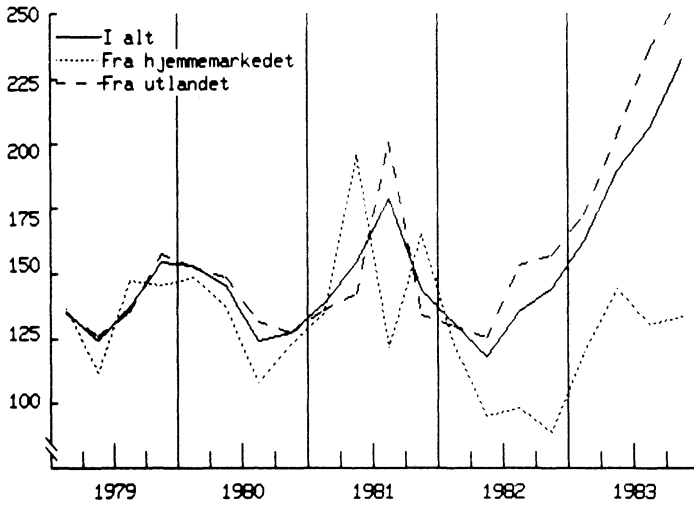
I treforedlingsindustrien var produksjonsoppgangen sterk gjennom 1983, og ferdigvarelagrene ble bygget ned.

ORDRER

ORDRETILGANG.

Metaller.

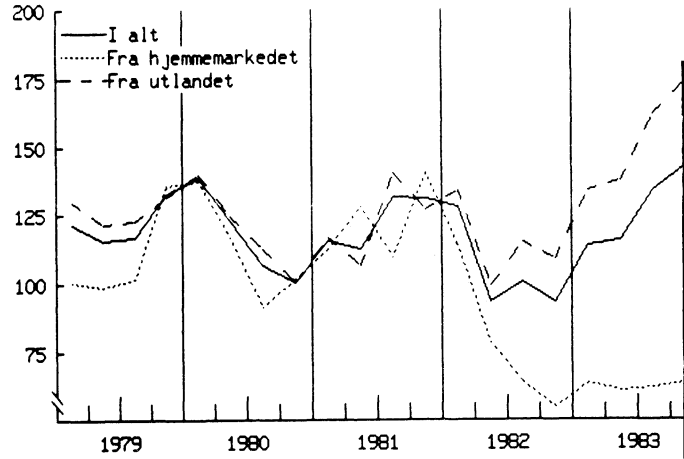
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

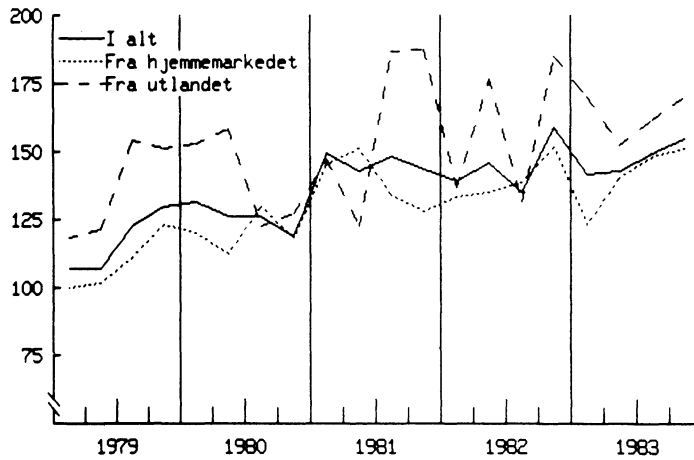
ORDRERESERVE.

Metaller

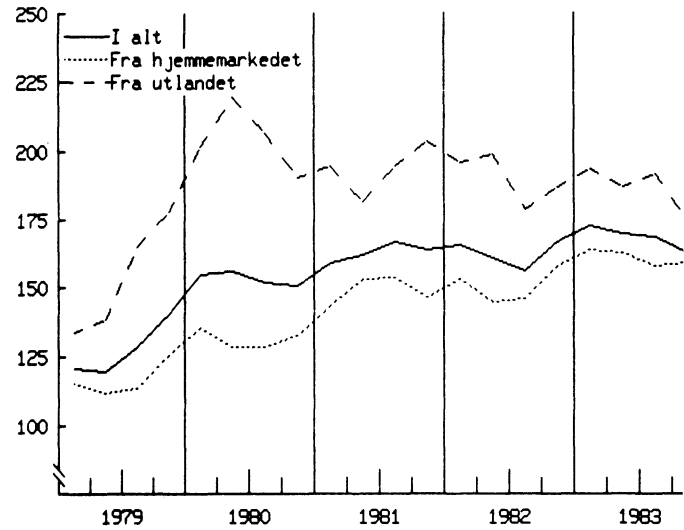
Ukorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

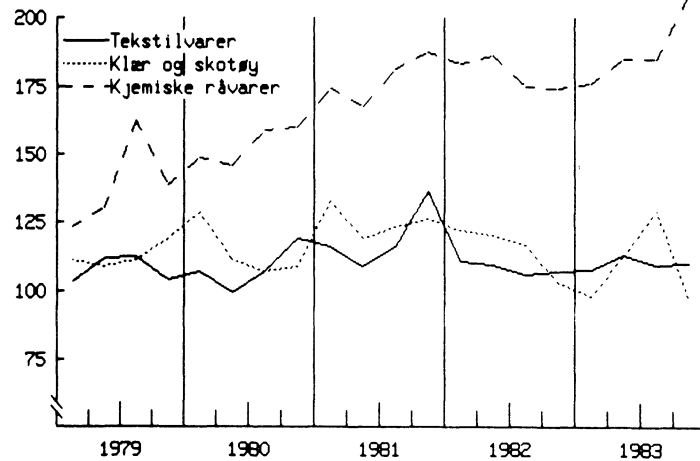
ORDRETILGANG.

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

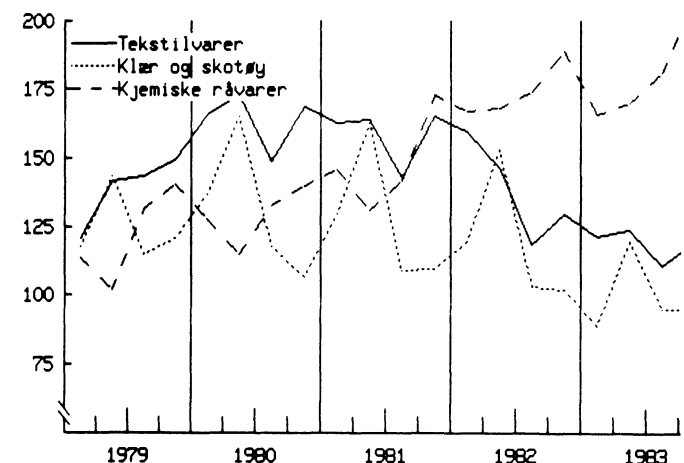
ORDRERESERVE.

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Ukorrigert verdiindeks. 1976=100.

ORDRETILGANG.

Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

ORDRERESERVE.

Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer
Ukorrigert verdiindeks. 1976=100.

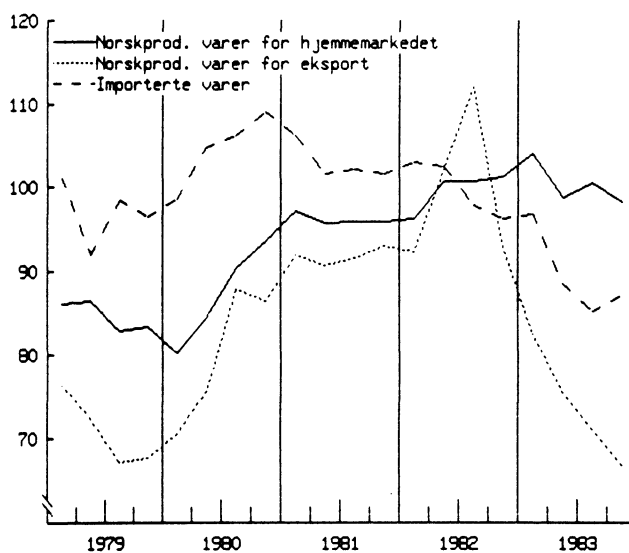
De siste prisoppgavene viser bevegelse oppover. Produksjonsnivået i treforedlingsindustrien var sist vinter av om lag samme størrelse som ved forrige toppunkt, høsten 1981. Men ifølge Konjunkturbarometeret var det fortsatt ledig kapasitet i næringen ved utgangen av 1. kvartal i år.

Produksjonen av kjemiske råvarer økte kraftig fra høsten 1982 til sommeren 1983, men veksten har deretter flatet ut. Kapasitetsutnyttningen er nå høy, og dette begrenser trolig mulighetene for videre vekst. Etter å ha stabilisert seg noe gjennom første del av 1983, viste de sesongkorrigerte tallene for ordretilgang igjen vekst mot slutten av fjoråret. Ordreservene har økt i verdi, og siden prisene på kjemiske råvarer utenom gjødningsstoffer endrer seg lite, har ordreservene trolig også økt i volum. Lagrene av ferdigvarer var synkende gjennom 1983 og var ved utgangen av året på et svært lavt nivå. Produksjonen av andre kjemiske produkter har endret seg lite det siste året.

Produksjonen av metaller har vært i sterk økning siden høsten 1982, men de siste produksjonsoppgavene kan tyde på en avtakende veksttakt. For ikke-jernholdige metaller har det vært en høy og økende kapasitetsutnyttelse det siste halvåret; ved utgangen av 1. kvartal i år rapporterte hele 73 prosent av bedriftene (målt ved sysselsettingen) om en kapasitetsutnyttelsesgrad på 95 prosent eller over. I 1983 ble det produsert 7 prosent mer aluminium enn i 1979, som var forrige toppår. Dersom den høye produksjonen i månedene rundt siste årsskifte opprettholdes gjennom inneværende år vil det bli en produksjonsøkning på 6-8 prosent i gjennomsnitt fra 1983 til 1984.

Også produksjonen av jern, stål og ferrolegeringer økte gjennom 1983. Produksjonsnivået sist vinter var om lag 30 prosent høyere enn ett år tidligere, men fortsatt betydelig lavere enn produksjonskapasiteten. Lagernedbyggingen av metaller flatet ut mot slutten av 1983, og lagrene er nå på et svært lavt nivå også om det sammenliknes med lagrene under den forrige høykonjunktoren i 1979. Ordretilgang og ordreserver er fortsatt i sterk

LAGER.
Industri og engroshandel.
Sesongkorrigert volumindeks. 1982=100.

vekst i verdi. Produsentprisindeksen for metaller har økt med om lag 20 prosent siden i fjor vinter og korrigert for denne prisstigningen har ordreservene økt med nærmere 30 prosent i volum fra 4. kvartal 1982 til 4. kvartal 1983.

Produksjonen av verkstedprodukter utenom transportmidler er i svak oppgang, mens produksjonen av transportmidler viser fortsatt svikt. Konjunkturbunnen for verkstedindustrien utenom transportmidler ble trolig passert allerede i 2. kvartal 1983. Veksten det siste året har vært særlig sterk i produksjon av maskiner (inkl. oljerigger). I de siste månedene har imidlertid også produksjon av metallvarer, elektriske apparater og materiell økt noe. Ordretilgangen til verkstedindustrien (utenom produksjon av transportmidler og oljerigger) var økende gjennom fjoråret, men verdien av ordrebeholdningen var likevel lavere ved utgangen av 1983 enn ett år tidligere.

Produksjonen i tekstilindustrien viste små endringer gjennom 1983 og begynnelsen av 1984 etter den kraftige nedgangen på om lag 30 prosent gjennom 1981 og 1982. Ordretilgangen har endret seg lite i verdi, men ordreservene har gått noe ned. Produksjonen av klær og skotøy er fortsatt i nedgang. Også ordretilgangen og ordre-

reservene viser svikt.

Produksjon av trevarer og møbler under ett har endret seg lite det siste året. Produksjonen av trevarer utenom møbler har imidlertid gått noe ned. Dette skyldes blant annet nedgangen i produksjonen av monteringsferdige trehus.

Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen for næringsmiddelindustrien har vist store variasjoner fra måned til måned det siste året, men den underliggende tendensen peker fortsatt i retning av nedgang. Produksjonen av mineralske produkter har vært i nedgang de siste årene. Siste års nedgang henger trolig i noen grad sammen med svikten i boligbyggingen.

Produksjonen i kraftforsyning er fortsatt i sterk vekst. I januar/februar i år var produksjonen vel 12 prosent høyere enn ett år tidligere. Økningen henger sammen med stor nedbørmengde i 1983 og nær fulle magasiner.

1) Produksjonsindeksene for industri er under omlegging til nytt basisår (1980), og de nye tallene vil foreligge om kort tid. Dette avsnittet er basert på indekser med 1975 som basisår.

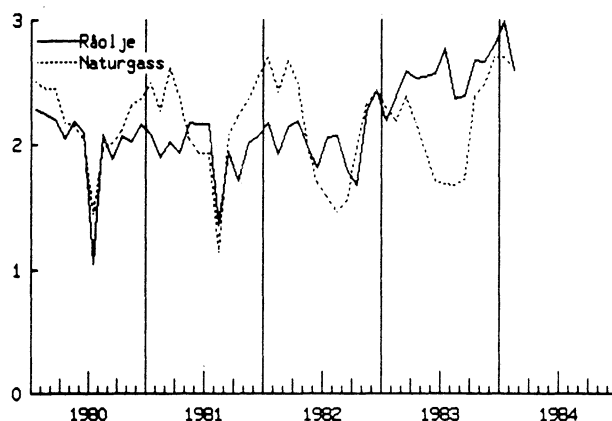
OLJE- OG GASSUTVINNING: VEKST I OLJE-PRODUKSJONEN

Den samlede olje- og gassproduksjonen kom i 1983 opp i vel 55 millioner tonn oljeekvivalenter (toe), mens totalproduksjonen i 1982 var 48,9 millioner toe. I 1983 utgjorde oljeproduksjonen 30,6 millioner toe og gass-salget 24,5 millioner toe. Oljeproduksjonen økte med omlag 25 prosent fra 1982 til 1983, mens gass-salget var omtrent uendret.

I de to første månedene i år var den samlede olje- og gassproduksjonen 10,7 millioner toe, en økning på 17,6 prosent fra samme periode året før. Ifølge Oljedirektoratet vil den samlede olje- og gassproduksjonen i 1984

PRODUKSJON AV RÅOLJE OG NATURGASS.

Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
Ukorrigerede tall.

komme opp i 56 millioner toe.

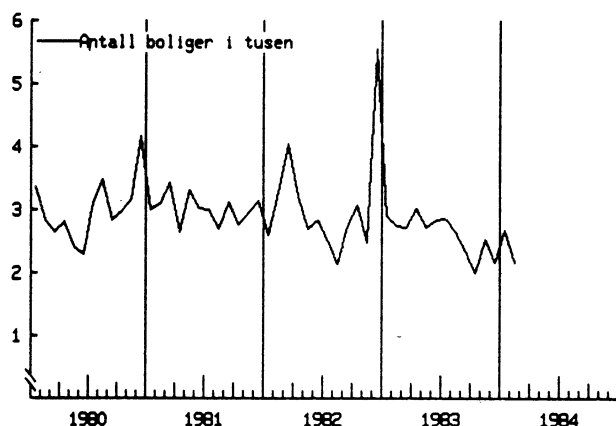
Oljeproduksjonen fra Statfjordfeltet i januar og februar var 42 prosent høyere enn i samme tidsrom i fjor. Økningen i den samlede oljeproduksjonen skyldes dessuten at produksjonen på Valhall-feltet har tatt seg betydelig opp, og at den norske andelen av produksjonen på Murchison-feltet har blitt økt.

Gassproduksjonen fra Ekofiskfeltet er fortsatt i nedgang. Som følge av at gassproduksjonen fra Nord-Øst Frigg ble satt i gang i desember i fjor, var den samlede gassproduksjonen fra Frigg-feltet i januar og februar omlag 25 prosent høyere enn i samme tidsrom i fjor.

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET: STERK SVIKT I BOLIGBYGGINGEN

Gjennom 1983 skjedde det et kraftig fall i igangsettingen av nye boliger. For året under ett ble det igangsatt om lag 31.500 boliger. Det var vel 15 prosent lavere enn både for året 1982 og for gjennomsnittet for årene 1978-82. Svikten var særdeles sterk mot slutten av året, i 4. kvartal lå igangsettingen over 30 prosent lavere enn i gjennomsnitt for 4. kvartal i perioden 1978-82.

BYGG.
Boliger satt igang. Sesongkorrigert.

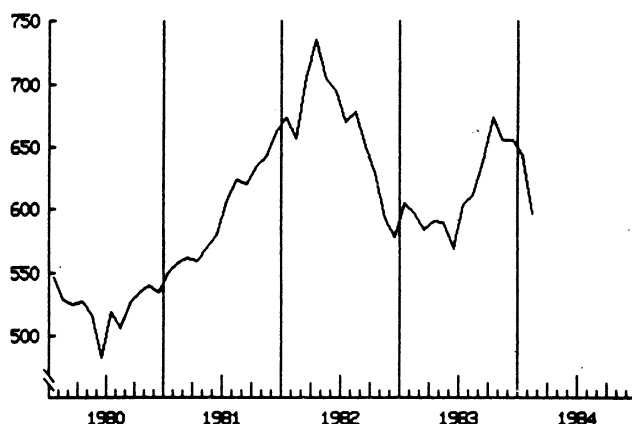
Antall igangsatte boliger

	1978-81	1982	1983
1. halvår ...	16.108	16.382	14.789
2. halvår ...	21.471	20.828	16.765
Hele året ...	37.579	37.210	31.554

Som følge av den lange fullføringsperioden for boliger var nedgangen i produksjonen i bygge- og anleggsnæringen knyttet til nybygging av boliger mindre enn fallet i igangsettingen. Dessuten bidrar kvalitetsforbedringer på nye boliger og utbedringsarbeid på eldre boliger positivt til boliginvesteringene. I følge foreløpige nasjonalregnskapstall ble det en anslått samlet volumnedgang i boliginvesteringene på 7,8 prosent i 1983.

For boliger og driftsbygg sett under ett var det en nedgang på 6,8 prosent i investeringene fra 1983 til 1984. Derimot var det en vekst i anleggsinvesteringene på 2,7 prosent, slik at de samlede bruttoinvesteringene i bygninger og anlegg viste en nedgang på 4,4 prosent. Blant annet fordi det samtidig var en vekst i reparasjons- og vedlikeholdsarbeid var produksjonsnedgangen i bygge- og anleggsvirksomhet vesentlig mindre, 1,5 prosent.

BYGG.
Bygg under arbeid i industri.
1000 kvadratmeter. Sesongkorrigert.

Bruttoinvesteringer i bygninger og anlegg i 1983

	Verdi andel	Volum vekst
	Prosent	
Bygninger	72	-6,8
- boliger	37	-7,8
- driftsbygg	35	-5,9
Anlegg	28	2,7
Bygninger og anlegg ..	100	-4,4

Svikten i igangsettingen av nye boliger var spesielt sterk mot slutten av fjoråret, men de lave igangsettingstallene har fortsatt inn i 1984. I januarfebruar lå igangsettingen 26 prosent lavere enn i tilsvarende periode i årene 1978-83. Om denne tendensen skulle holde frem gjennom 1984 vil igangsettingstallet i år kunne komme godt under 30.000 boliger.

Utviklingen i igangsettingstallene for driftsbygg utenom jordbruk, skogbruk og fiske tydet på en vekst gjennom 1983, - blant annet på grunn av et omslag oppover i igangsettingstallene for bergverks- og industribygg, men denne veksten har ikke fortsatt gjennom de siste månedene. Veksten i 1983 var heller ikke så

sterk at den motvirket virkningene av nedgangen i boligbygging på produksjonen i bygge- og anleggsnæringen. Alt i alt peker dette mot en forsatt nedgang i den samlede nybyggingsvirksomheten i tiden som kommer, selv om de økningene i offentlige byggearbeider som regjeringen foreslo i slutten av mars, vil kunne bidra til å dempe virkningene på aktivitetsnivået i sektoren.

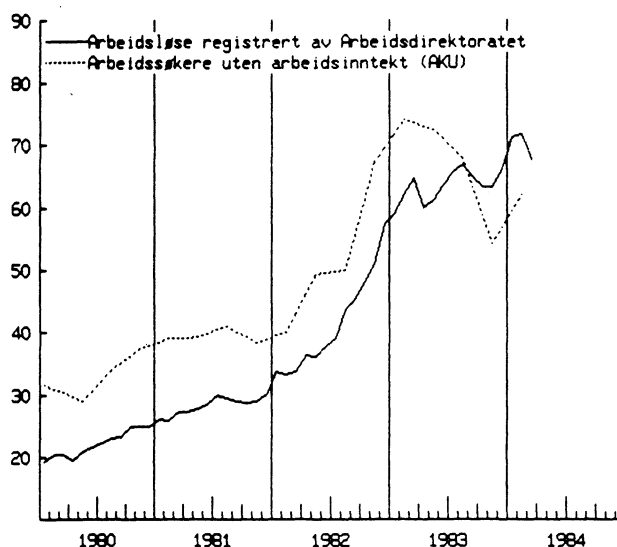
Verdien av ordretilgangen for anleggsvirksomhet utført ved private bedrifter tok seg betydelig opp fra 3. til 4. kvartal i fjor etter en forutgående nedgang fra sommeren 1982. Økningen skyldtes et kraftig oppsving i ordretilgangen for kraftanlegg, som kan vise store tilfeldige utslag fra kvartal til kvartal. Den underliggende tendensen for kraftanlegg er derfor trolig fremdeles negativ. For andre anlegg derimot har det gjennom de to siste årene vært en sterk verdiøkning i ordretilgangen for private bedrifter, så sterk at også ordrevolumet må ha økt betydelig.

ARBEIDSMARKEDET: SYSSELSETTINGSVEKST, MEN LEDIGHETEN HOLDER SEG HØY

Tallet på sysselsatte har etter alt å dømme vært i betydelig vekst i løpet av det siste året. På grunn av store ungdomskull og økt kvinnelig yrkesdeltaking har denne veksten likevel ikke vært sterk nok til å forhindre en økning i ledigheten. Men med den sterke opptrappingen av arbeidsmarkedstiltakene og økningen i tallet på elever i den videregående skolen, har veksten i ledigheten det siste året vært betydelig svakere enn gjennom 1982.

Etter å ha ligget på et forholdsvis høyt nivå i januar og februar gikk ledigheten ned i mars, også når en korrigerer for normale sesongvariasjoner. Ved utgangen av mars var det ved arbeidskontorene registrert 70.300 helt ledige, en økning på bare 2.900 sammenlignet med mars i fjor. Nedgangen i mars i år skyldtes trolig reduksjon i tallet på permitterte i industrien samtidig som det var vekst i tallet på personer sysselsatt ved arbeidsmarkedstiltak.

ARBEIDSLLEDIGE.
Registrerte arbeidsløse ved arbeidskontorene og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Sesongkorrigererte tall i tusen.

Ser en bort fra normale sesongvariasjoner har ledigheten vært i svak økning siden i fjor vår etter sterk stigning gjennom vinterhalvåret 1982-83. Uten den sterke opptrappingen av arbeidsmarkedstiltakene og økningen i tallet på elever i den videregående skolen ville imidlertid arbeidsledigheten etter alt å dømme ha vist sterk vekst også gjennom 1983. Mens tallet på personer i aldersgruppen 16-19 år økte med bare 3.500, steg tallet på elever i den videregående skolen i 1983 med hele 12.200. Utenom utføringstiltakene var det ved utgangen av februar sysselsatt 27.800 personer på arbeidsmarkedstiltak, en økning på 6.100 sammenlignet med februar i fjor. Det er i første rekke opprettingen av ekstraordinære arbeidsplasser i offentlig virksomhet som har bidratt til økningen i arbeidsmarkedstiltakene.

En økende andel av de ledige har nå vært uten arbeid over lang tid. Ifølge en undersøkelse foretatt av Arbeidsdirektoratet ved utgangen av januar i år hadde de registrerte ledige vært uten arbeid i gjennomsnittlig 16,6 uker mot 12,6 uker i januar 1983. Nesten 45.000 hadde vært registrert ledige i mer enn åtte uker, og nær 10.000 hadde vært ledige i mer enn 40 uker.

På grunn av bedre konjunkturer for store deler av industrien har det ikke skjedd noen vesentlig økning i tallet på ledige industriarbeidere i løpet av det siste året. Mesteparten av økningen i den registrerte ledigheten fra februar 1983 til februar 1984 - 9.500 personer i alt - skyldtes flere ledige innenfor bygg og anlegg, serviceyrker og blant personer med en svakere tilknytning til arbeidsmarkedet. I løpet av mars i år var det også en betydelig nedgang i tallet på permitterte, trolig først og fremst i industrien. I tillegg har tallet på personer som arbeider med innskrenket arbeidstid gått ned med over 9.000 det siste året og var ved utgangen av mars kommet ned i 12.200.

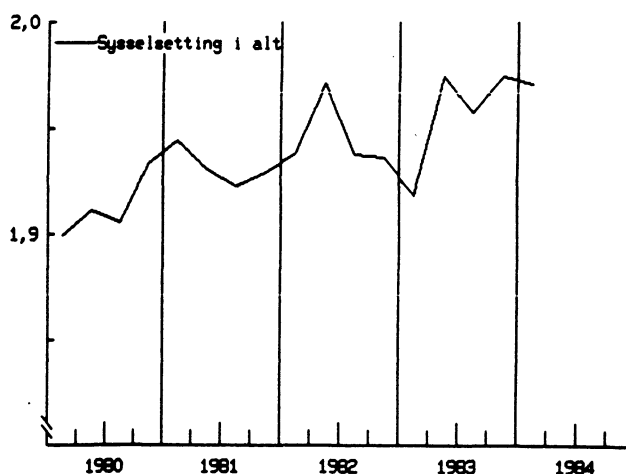
Tallet på ledige plasser har vist en klar økning siden sommeren 1983 når en ser bort fra vanlige sesongvariasjoner. Likevel var det ved utgangen av februar ikke høyere enn i samme måned i fjor.

Tallet på sysselsatte har etter alt å dømme vært i betydelig vekst gjennom det siste året. På grunn av store tilfeldige svingninger i tallene fra arbeidskraftundersøkelsene er det stor usikkerhet knyttet til å benytte disse som indikator for sysselsettingsutviklingen. Sammenholdt med tendensene i produksjon og registrert ledighet er det imidlertid grunn til å tro at tallet på sysselsatte var om lag 1 prosent høyere sist vinter enn ett år tidligere. På grunn av store ungdomskull og økt kvinnelig yrkesdeltaking har denne veksten imidlertid ikke vært sterk nok til å bidra til en nedgang i ledigheten.

Om lag 6.000 av veksten i tallet på sysselsatte kan tilskrives nye sysselsettingstiltak i offentlig virksomhet. I tillegg tyder arbeidskraftundersøkelsene på at sysselsettingen har økt innenfor privat tjenesteyting. Men etter alt å dømme har neppe industri-sysselsettingen økt, blant annet på grunn av forholdsvis høy produktivtetsvekst og reduksjon i tallet på personer med innskrenket arbeidstid. Sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomhet er trolig synkende.

Dersom ikke situasjonen på arbeidsmarkedet bedrer seg vesentlig, tar myndighetene sikte på å holde ar-

TOTAL SYSSELSETTING IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN.
1000 000 personer.

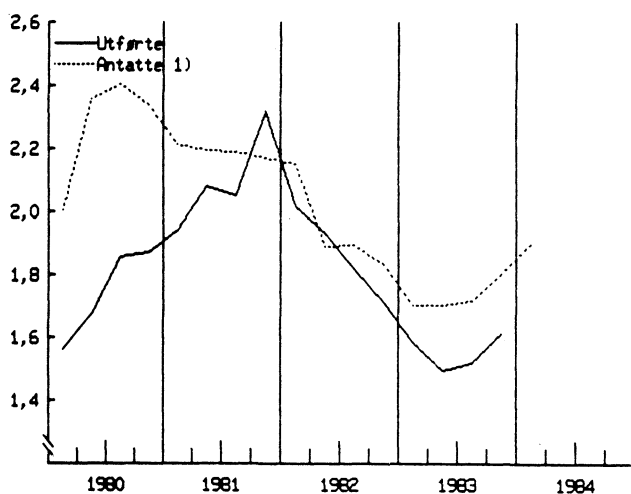
beidningsmarkedstiltakene på et høyt nivå også gjennom 1984. Det vil dessuten bli gjort forsøk på å få til en ytterligere økning i tallet på skoleelever. På statsbudsjettet for 1984 er det bevilget 2.290 millioner kroner til arbeidsmarkedstiltak, og i statsråd ved utgangen av mars ble dette beløpet foreslått hevet med 300 millioner. I tillegg ble det foreslått 200 millioner i ekstra bevilgninger til blant annet vedlikehold av statlige bygninger, nye studieplasser og økt inntak av rekrutter til forsvaret.

INDUSTRIINVESTERINGER: OPPGANGEN FORTSETTER

Statistisk Sentralbyrås investeringstelling fra februar i år underbygger antakelsen fra forrige utgave av Konjunkturtendensene om at investeringene i industrien nådde et bunnpunkt i løpet av fjoråret og nå er på vei oppover. Sesongkorrigerte tall for verdien av utførte industriinvesteringer viste en økning på 1,4 prosent fra 2. til 3. kvartal 1983, og en økning på 6,4 prosent fra 3. til 4. kvartal. Investeringsanslagene for 1984 tyder på at oppgangen vil fortsette. Februar-undersøkelsens anslag for investeringene i 1. kvartal var sesongkorrigert 6,3 prosent høyere enn tilsvarende anslag for 4. kvartal i fjor.

Verdien av industriens investeringer i 1984 ble i februar-unders-

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRIEN.
Sesongkorrigerte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

1) Anslag gitt i samme kvartal.

søkelsen anslått 13 prosent høyere enn anslaget for 1983 gitt i februarundersøkelsen i fjor. Med en anslått prisøkning på leveranser til investeringsformål på 4-5 prosent, tilsvarer dette en volumøkning på om lag 8 prosent fra 1983 til 1984. Forholdet mellom anslåtte og faktisk utførte investeringer kan riktignok variere fra år til år, men tallene gir grunn til å vente en moderat volumvekst i industriinvesteringene fra 1983 til 1984. Antakelsen styrkes av at anslagene er oppjustert med 21 prosent fra november til februarundersøkelsen, noe som er i overkant av hva som er normalt.

Selv om anslaget for 1984 er betydelig høyere enn anslaget for 1983 gitt på samme tidspunkt i fjor, er det fortsatt lavt sammenliknet med tidligere år. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall var industriinvesteringene i 1983 hele 35 prosent lavere enn i toppåret 1981, regnet i volum.

Investeringssvikten i 1983 var særlig sterk i de metallproduserende næringene, med en verdinedgang på nær 50 prosent ifølge investerings-tellingen. Også i treforedlings- og grafisk industri var det en sterk investeringsreduksjon, vel 20 prosent. I begge disse næringene er det ifølge den siste undersøkelsen ventet en betydelig investeringsvekst fra 1983 til 1984 på henholdsvis 32 og 52 prosent.

Statistisk Sentralbyrås konjunkturbarometerundersøkelser for 1983 viser at kapasitetsutnyttingsgraden i disse næringene har vært forholdsvis høy gjennom 1983.

I nærings- og nytelsesmiddelindustrien økte verdien av de utførte investeringene fra 1982 til 1983 med 7,7 prosent ifølge investerings-tellingen. Anslagene for 1984 viser imidlertid ingen vesentlig økning fra de tilsvarende anslag på samme tid i fjor. Konjunkturbarometerundersøkelsen viser at kapasitetsutnyttingsgraden i denne næringen er relativt lav og at den har vært svakt synkende.

I følge investeringsundersøkelsen økte verdien av investeringene i kraftforsyning med 6,4 prosent fra 1982 til 1983. Det ble samtidig anslått omtrent tilsvarende verdiøkning fra 1983 til 1984. Med uendret prisvekst kan det finne sted en svak volumvekst.

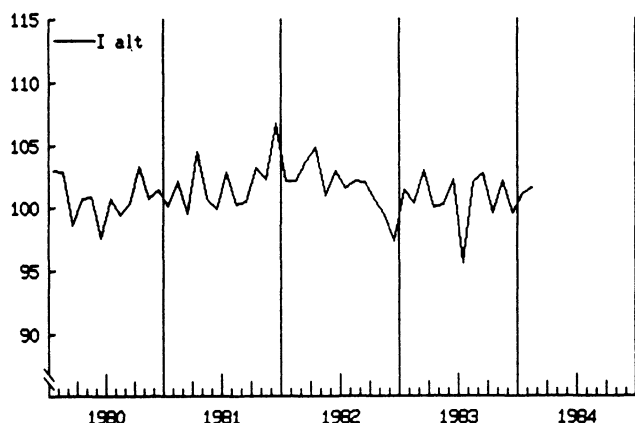
INVESTERINGENE I OLJEVIRKSOMHETEN: FORTSATT HØY AKTIVITET

De samlede bruttoinvesteringene i utvinning og rørtransport økte kraftig fra 1982 til 1983 og utgjorde da om lag 20 prosent av de samlede bruttoinvesteringene i norsk økonomi. Etter Statistisk Sentralbyrås siste investeringsundersøkelse var investeringene i oljeutvinning i 1983 14,7 milliarder kroner, vel 3 milliarder kroner mer enn i 1982. Som følge av byggingen av den nye gassrørledningen for Statfjord-gassen, økte investeringene i rørtransport kraftig i samme tidsrom.

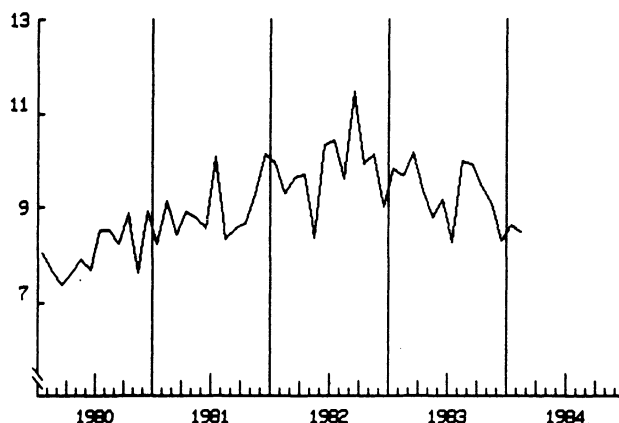
Etter investeringsundersøkelsenes anslag for 1984 vil bruttoinvesteringene i oljeutvinning øke sterkt også fra 1983 til 1984 og nå opp i hele 25 milliarder kroner. Tallene for 1984 er imidlertid i særlig stor grad påvirket av den planlagte uttauingen av Statfjord C-plattformen, idet verdien av denne plattformen nesten i sin helhet vil bli regnet som bruttoinvestering i 1984. Før utslepingen på feltet regnes de ferdige delene som lager av varer under arbeid.

Produksjonsaktiviteten i norsk industri i tilknytning til utbyggingen i Nordsjøen har etter alt å dømme vært

DETALJOMSETNING.
Sesongkorrigert volumindeks. 1979=100.

REGISTRERTE NYE PERSONBILER.
1000 stk. Sesongkorrigert.

økende gjennom det siste året, og det er grunn til å regne med at det høye aktivitetsnivået vil holde seg oppe gjennom resten av 1984. Hittil har særlig byggingen av Statfjord C- og Gullfaks A-plattformen hatt stor betydning, men det har også vært omfattende produksjon knyttet til andre utbyggingsoppgaver, bl.a. vanninjeksjonsprosjektet på Ekofisk og Heimdal-feltet.

I 1984 og 1985 vil det bli tildelt en rekke nye kontrakter i oljevirksomheten som vil kunne få stor betydning for norsk industri. I løpet av første halvår vil det etter planene bli inngått omfattende kontakter i tilknytning til utbygging av Ula-feltet, Heimdal-feltet og vanninjeksjonsprosjektet på Ekofisk-feltet. Senere vil store oppdrag for Sleipner- og Oseberg-feltet bli tildelt. Kostnadene ved Oseberg-utbyggingen er anslått til hele 32 milliarder kroner. Fordelingen av kontraktene for Gullfaks B-plattformen er planlagt å finne sted i 1985.

PRIVAT KONSUM: SVAK VEKST

Samlet privat konsum har økt svakt de siste årene. Volumveksten fra 1982 til 1983 ble i det foreløpige årlige nasjonalregnskapet anslått til 1 1/2 prosent. Men senere innkomne oppgaver har vist betydelig lavere tall for reisetrafikken i 4. kvartal i fjor enn opprinnelig antatt, og årsveksten i samlet privat konsum fra 1982 til 1983

har derfor trolig bare vært om lag 1 prosent. Fra 1981 til 1982 var stigningen et halvt prosentpoeng høyere.

Volumet av varekonsumet falt fra 1982 til 1983, og utviklingen i den sesongkorrigerte detaljomsetningsindeksen tyder ikke på at volumet av samlet privat varekonsum har tatt seg opp igjen i det siste. Indeksen var i perioden desember-februar noe lavere enn i foregående tremånedersperiode og også noe lavere enn ett år tidligere.

Tallet på nye registrerte personbiler har vært synkende siden slutten av 1982. Fra 1982 til 1983 var nedgangen i nyregistreringene 4,9 prosent. Svikten fortsatte inn i 1984; tallet på nyregistreringer var i januar 12,1 prosent lavere enn i samme måned i fjor. Dette bidrar til den fortsatt svake utviklingen i detaljomsetningsindeksen.

Reisetrafikken til utlandet, som omfatter både grensehandel og feriereiser, var i sterk vekst fram til 3. kvartal ifjor. Men ifølge det foreløpige utenriksregnskapet var tallet svært lavt i 4. kvartal ifjor, og regnet i volum kan det høyest ha vært en beskjeden økning i reisetrafikken fra 1982 til 1983. Samtidig synes det å ha vært en fortsatt sterk vekst i feriereisene; tallet på reisende med charterfly fra Norge økte med 14 prosent fra 1982 til 1983. Dette tyder på at veksten i grensehandelen ble sterkt redusert, særlig mot slutten av året.

Utviklingen i det private konsumet gjennom resten av 1984 vil blant annet avhenge av pris- og lønnsutviklingen

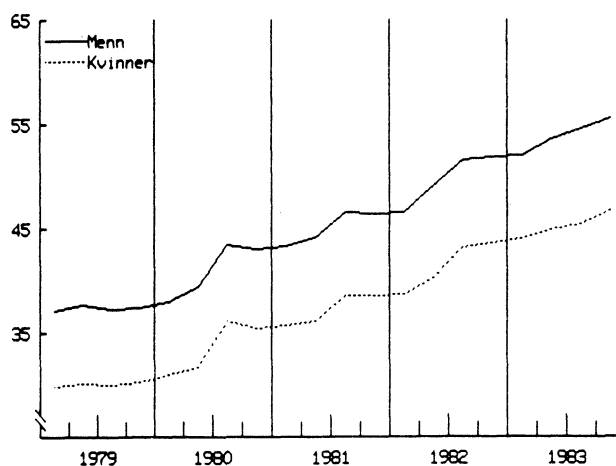
og av endringer i sysselsettingen. Også kredittpolitikken vil ha betydning. Legges rammene i de anbefalte tarifforslagene til grunn, vil økningen i husholdningenes disponible realinntekter kunne bli om lag 1 prosent fra 1983 til 1984, eller halvparten av økningen fra 1982 til 1983. Reduserte boliginvesteringer kan imidlertid trekke i retning av lavere sparerate i 1984 enn i 1983, og det er derfor grunn til å vente en vekst i privat konsum av størrelsen 1-2 prosent fra 1983 til 1984. Mye tyder på at konsumøkningen gjennom 1984 i mindre grad enn tidligere vil falle på tjenester, og i så fall må detaljomsætningen ta seg svakt opp gjennom året.

LØNNINGER

Lønnsveksten har blitt dempet betydelig som følge av lave tariff tillegg ifjor vår. Takten i lønns glidningen endret seg derimot lite gjennom 1983, trass i den sterke forverringen av forholdene på arbeidsmarkedet de siste årene. Som antydnet i tidligere utgave av Konjunktur tendensene kan dette skyldes at de lokale tilleggene først og fremst bestemmes av bedriftsinterne forhold. Blant annet har produktivitetsveksten i 1983 vært sterkere enn tidligere og således dannet grunnlag for betydelige lokale tillegg flere steder. I mange bedrifter vil produktivitetsforbedringer også ha en direkte virkning på lønn pr. arbeidstime via akkordavtaler.

Etter undersøkelser foretatt for deler av verkstedindustrien på oppdrag av Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene er det imidlertid lite som tyder på at økningen i gjennomsnittslønnen pr. time det siste året skyldes at ufaglærte arbeidere i større grad enn faglærte arbeidere har blitt permittert eller oppsagt ved reduksjon i sysselsettingen. Undersøkelsene tyder heller ikke på at forskjeller i sysselsettingutviklingen mellom næringer med ulike lønnsnivå har hatt noen vesentlig betydning for veksten i gjennomsnittlig timelønn fra 1982 til 1983.

LØNNINGER.
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri.

Gjennomsnittlig timefortjeneste for industriarbeidere innenfor LO/-N.A.F-området økte fra 1982 til 1983 med 8,5 prosent for menn og 9,5 prosent for kvinner. Til sammenligning steg konsumprisindeksen med 8,4 prosent. Lønns glidningen fra 1982 til 1983 var vel 6 prosent.

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene har anslått årslønnsveksten fra 1982 til 1983 til 8,3 prosent for industriarbeidere og 9,1 prosent for funksjonærer i N.A.F.-bedrifter. For ansatte i varehandelen er anslaget 8,5 prosent og for bankfunksjonærer om lag det samme. Lavere årsvekst hadde etter utvalgets beregninger statsansatte med 7,6 prosent, arbeidere i byggevirksomhet med 7,3 prosent og arbeidere i landtransport med 6,8 prosent økning.

I de forbundsvise tariffoppgjørene foreligger det nå et anbefalt forslag for jern- og metallindustrien, hotell- og restaurantnæringen og tekstilindustrien. De anbefalte forslagene har alle en økonomisk ramme på 5,9 prosent gjennomsnittlig lønnsvekst fra 1983 til 1984, og de generelle tilleggene er 70 øre pr. time fra 1. april. Forslaget for jern- og metallindustrien forutsetter at lønns glidningen gjennom 1984 vil bidra med 2,2 prosentenheter til den gjennomsnittlige lønnsveksten fra 1983 til 1984. Takten i lønns glidningen må i så fall avta betydelig i forhold til fjoråret.

Innen stat- og kommunesektoren er kravet om økonomisk ramme om lag uendret kjøpekraft fra 1983 til 1984.

INNENLANDSKE PRISER

Stigningstakten i konsumprisene har falt betydelig de siste årene. Fra 1981 til 1982 var veksten 11,3 prosent, fra 1982 til 1983 8,4 prosent. Dersom stigningstakten gjennom 1984 blir om lag som gjennom 1983 vil økningen fra 1983 til 1984 i gjennomsnitt bli 6 1/2 prosent. Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene har anslått økningen fra 1983 til 1984 til 6-7 prosent ved en lønnsvekst på 6 prosent.

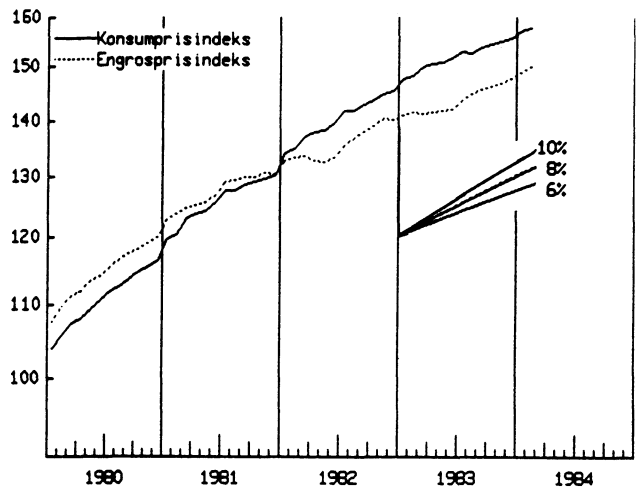
Fallet i prisstigningen de siste årene skyldes både lavere vekst i lønninger og i driftsmarginene på omsetningsleddene og lavere økning i offentlige regulerte priser og i avgifter. Endringer i importprisveksten har derimot påvirket endringene i konsumprisstigningen forholdsvis lite de siste årene, selv om prisstigningen på importerte konsumvarer hele tiden har vært lavere enn for de norskproduserte varene.

Bidragene fra offentlig regulerte priser og avgifter til prisveksten fra 1983 til 1984 vil bli lavere enn fra 1982 til 1983. Også prisveksten som følge av økte lønninger vil kunne bli mindre.

Men utviklingen i driftsmarginene på omsetningsleddene er særlig usikker. I følge foreløpige nasjonalregnskapstall gikk driftsresultatet i varehandelen ned fra 1982 til 1983 og bidro således betydelig til fallet i prisstigningen. De siste engrosprisoppgavene kan imidlertid tyde på at driftsmarginene har stabilisert seg. Veksten i importprisene på varer levert til privat konsum har trolig tatt seg noe opp siste halvår, og de siste månedene har økningen fra ett år tidligere vært av samme størrelse som for prisene på konsumvarer.

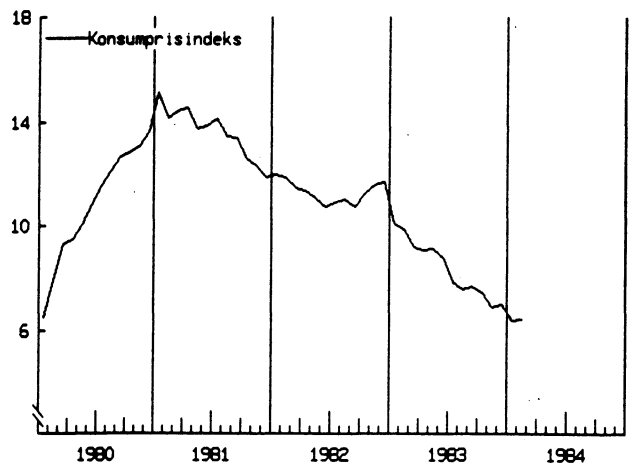
Regnet fra samme måned ett år tidligere var veksten i konsumprisindeksen 6,5 prosent i februar i år. Sterkest vekst viste delindeksene for bolig, lys og brensel (7,9 prosent), matvarer (6,8 prosent) og fritidsysler og utdanning og reiser og transport (6,7 prosent). Prisøkningen var særlig lav for helsepleie med 3,4 prosent og klær og skotøy med 4,9 prosent.

INNENLANDSKE PRISER.
Indekser. 1979=100. Halv-logaritmisk skala 1).

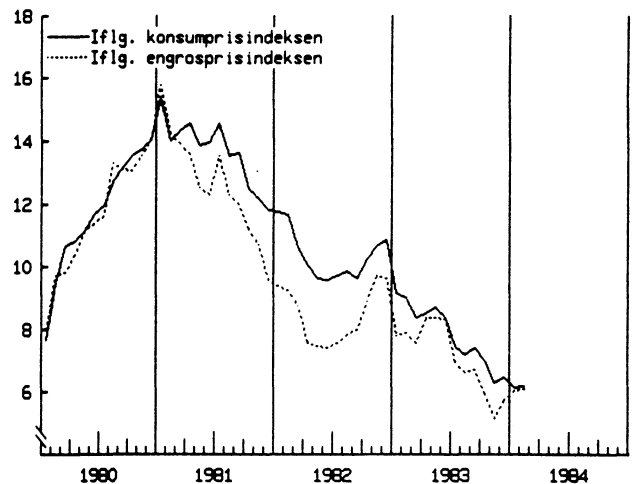

1) Hellingen på kurven avspeiler den prosentvise endringen i prisene.

STIGNING I KONSUMPRISENE.
Prosent endring fra ett år tidligere.

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1).
Prosent endring fra ett år tidligere.

1) Konsumprisindeksen ialt ekskl. tjenester og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

Etter å ha steget relativt kraftig fram til årsskiftet 1982/83 flatet veksten i engrosprisindeksen markert ut gjennom 1983. I følge de siste oppgavene har imidlertid stignings-takten tiltatt noe igjen, også utover det sesongnormale. Det er først og fremst økte råvarepriser som har trukket veksttakten i totalindeksen oppover, men det er også tegn til en svakt økende prisstigning på be-arbeidde varer og andre ferdigvarer.

UTENRIKSØKONOMI

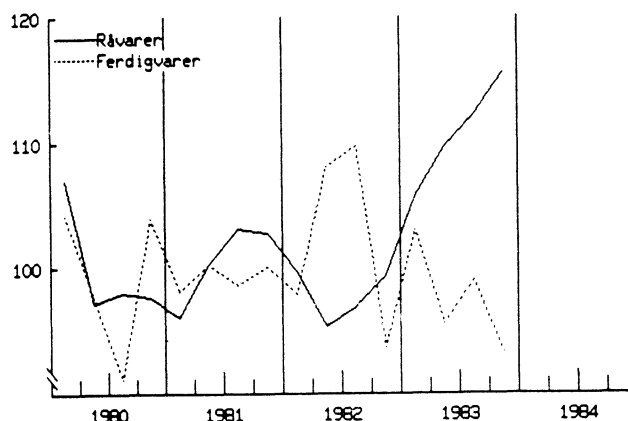
Volumet av den tradisjonelle vare-eksporten (alle varer utenom råolje, naturgass, skip og oljeplattformer) tok seg sterkt opp gjennom fjoråret, etter å ha passert et bunnpunkt sist i 1982. Den sesongkorrigerte volum-indeksen økte med 1,3 prosent fra 3. til 4. kvartal i fjor, og var da 12,7 prosent høyere enn ett år før. Fra 1982 til 1983 økte volumindeksen med 9,4 prosent. Veksten i fjor i samlet tradisjonell eksport kom fra en sterk økning i eksporten av en rekke råvarer og halvfabrikata, mens eksporten av ferdigvarer avtok i volum.

Sesongkorrigerte verditall for ek-sporten av tradisjonelle varer i peri-oden fra desember i fjor til februar i år viser liten endring i forhold til tremånedersperioden før og kan således tyde på en utflating i eksportvolumet. For flere av råvarene og halvfabri-katene er produksjonskapasiteten i industrien nå nær fullt utnyttet og ferdigvarelagrene er forholdsvis lave. Fortsatt vekst i samlet eksport vil derfor trolig avhenge av at eksporten av ferdigvarer tar seg opp.

Fra 1982 til 1983 økte eksport-volumet særlig sterkt for aluminium, ferrosilisium, fisk- og fiskevarer, kjemikalier, malmer og metallavfall og elektrisk strøm. For kjemikalier og en rekke av metallene var det også en betydelig prisvekst gjennom 1983. For den tradisjonelle vareeksporten i alt steg prisene med om lag 4 prosent fra 1982 til 1983.

Eksporten av aluminium økte kraftig i siste del av 1982 og fram til 1. kvartal i fjor, men har endret seg lite etter det. I volum var alu-

EKSPORTVOLUM FOR RÅVARER OG HALVFABRIKATA OG FERDIGVARER 1).
Sesongkorrigert. 1980=100.

1) Råvarer og halvfabrikata (ekskl. brenselstoffer) omfatter SITC 0,1,2,4,5 og 6.
Ferdigvarer omfatter SITC 7 (ekskl. skip og olje-plattformer) og 8.

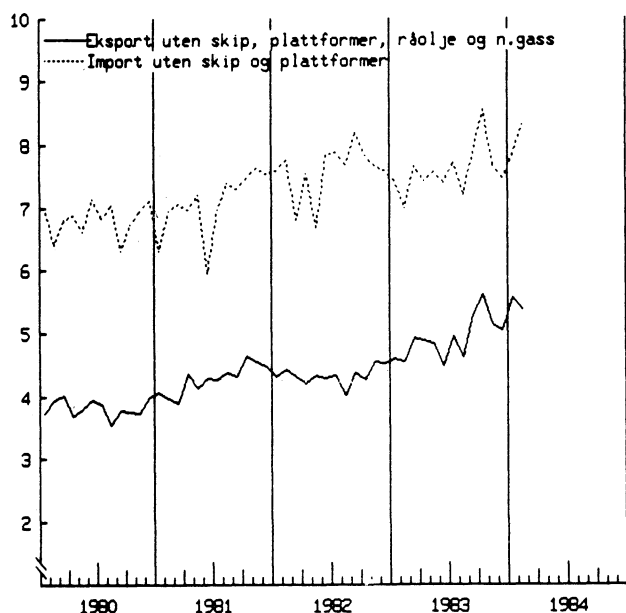
miniumseksporten 20 prosent høyere i 1983 enn i 1982, men med nær full kapasitetsutnyttelse i denne næringen vil det neppe bli vesentlig eksport-vekst gjennom 1984. Prisen på den norske aluminiumseksporten økte med om lag 40 prosent gjennom 1983, og prisveksten synes ikke å ha stanset opp foreløpig.

Eksporten av ferrosilisium tok seg betydelig opp i 1983, med en volum-vekst på 21 prosent og en prisvekst på 7 prosent sammenlignet med 1982. Også for denne varen vil produksjons-kapasiteten kunne begrense ytterligere volumvekst. Eksportprisen er derimot trolig fortsatt stigende.

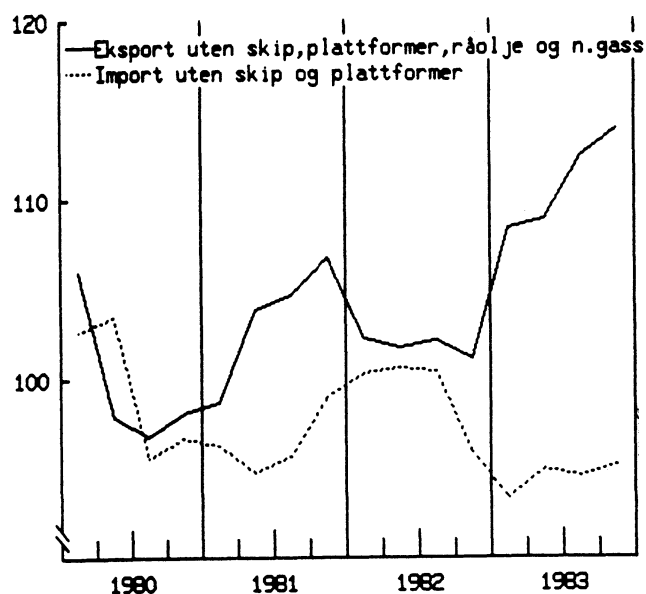
Eksporten har også tatt seg opp for flere av de andre metallene; ek-sporten av magnesium økte med 50 prosent i verdi fra 1982 til 1983 og eksporten av sink med om lag 30 prosent. For nikkel og ferromangan var eksportvolumet nær uendret fra 1982 til 1983.

Eksporten av kjemikalier økte sterkt i volum gjennom 1982, men endret seg relativt lite i fjor. Eksportprisene har derimot økt helt siden 3. kvartal i 1982, og lå i 4. kvartal i fjor 16 prosent høyere enn ved bunnpunktet i 1982. Totalt økte eksportvolumet for kjemikalier med 15 prosent fra 1982 til 1983, og veksten

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Sesongkorrigerte verditall. Milliarder kr.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Sesongkorrigert volumindeks. 1980=100.

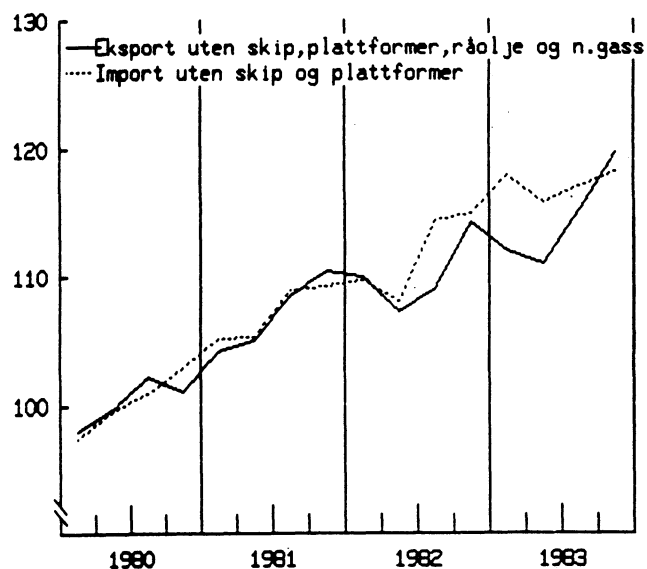
vår sterkest for uorganiske kjemikalier og plast.

Eksporten av fisk og fiskevarer økte med noe over 20 prosent i verdi fra 1982 til 1983. Om lag tre firedeler av verdiøkningen skyldtes økt eksport av reker og oppdrettet laks. Eksportverdien av tørrfisk og klippfisk gikk tilbake med 10 prosent, som følge av svikt i eksporten til hovedmarkedene, Nigeria og Brasil. Total eksportverdi for fiskevarer ble om lag 5,9 milliarder kroner i fjor, og i tillegg ble det eksportert fiskemjøl til en verdi av 900 millioner kroner, en økning på nesten 50 prosent.

Eksport av treforedlingsprodukter fallt sterkt gjennom 1982, men økte så fram til 3. kvartal i fjor korrigert for normale sesongvariasjoner. Fra 3. til 4. kvartal gikk den sesongkorrigerte volumindeksen ned som følge av et kraftig fall i eksporten av papirmasse og cellulose. Eksporten av papir og papp tok seg derimot opp etter å ha vært stabil gjennom ett og et halvt år. For treforedlingsprodukter under ett var eksportvolumet 25 prosent høyere i 4. kvartal i fjor enn 4. kvartal 1982, mens prisindeksen var tilnærmet uendret.

Eksportvolumet av maskiner og transportmidler (regnet uten skip og

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Prisindekser (enhetspriser). 1980=100.

oljerigger) var synkende gjennom 1983. Eksportverdien økte med bare 1,5 prosent fra 1982 til 1983, og volumnedgangen er anslått til om lag 6 prosent. Verditalle for januar og februar i år er imidlertid forholdsvis høye, men det er foreløpig for tidlig å avgjøre hvorvidt en ny oppgang har tatt til. Eksportvolumet av andre

ferdigvarer var nær uendret fra 1982 til 1983, og tall for januar og februar tyder heller ikke på noen ny oppgang i eksporten av disse varene.

Volumet av den tradisjonelle vareimporten (alle varer utenom skip og oljeplattformer) falt kraftig fra 3. kvartal 1982 og fram til 1. kvartal 1983 når en justerer for sesongsvingninger. Gjennom resten av fjoråret viste den sesongkorrigerte volumindeksen bare svak vekst, og var i siste kvartal fortsatt 5,3 prosent lavere enn før nedgangen satte inn. På årsbasis var det en volumnedgang på 4,5 prosent fra 1982 til 1983. Verditaltall for januar og februar i år tyder på at den svake veksten i importvolumet har fortsatt inn i 1984.

Importen av råolje ble redusert med 40 prosent i fjor, bl.a. som følge av at mer olje føres direkte fra Nordsjøen til Norge. Dette slo merkbart ut i importtallene; regnet uten råolje var nedgangen i den tradisjonelle vareimporten 2,8 prosent.

Nedgangen i importvolumet ved årsskiftet 1982/83 skyldtes for en del at lagrene av importvarer ble redusert. Fra 3. til 4. kvartal i fjor økte imidlertid lagrene av importvarer igjen. Lagrene var da så små at noen ny lagernedgang ikke virker sann-

synlig.

Importen av kjemikalier fortsatte å øke i volum gjennom 1983, og var i fjor 6 prosent høyere enn året før. Importen av maskiner og transportmidler (regnet uten skip og oljeplattformer) viste ny vekst i 1983 når en justerer for sesongsvingninger, etter å ha avtatt gjennom 1982. Totalt ble importvolumet for denne varegruppen noe lavere i fjor enn i 1982, men likevel 11 prosent høyere enn i 1980.

Prisindeksen for den tradisjonelle vareimporten endrer seg stadig lite. Indeksen var i 4. kvartal i fjor om lag 3 prosent over nivået ett år før og økningen fra 1982 til 1983 ble 4,5 prosent.

Sammenlignet med 1982 steg verdien av innførselen til konsum med 7 prosent i 1983, investeringsinnførselen utenom skip og oljeplattformer økte med 3 prosent, mens verdien av innførselen til vareinnsats gikk tilbake med 4 prosent.

Foreløpige tall for utenriksregnskapet for 1983 viser et overskudd på driftsregnskapet på 16,3 milliarder kroner, mot 4,2 milliarder kroner i 1982. Overskuddet på handelsbalansen økte fra 14,2 milliarder kroner i 1982 til 31,2 milliarder kroner i 1983. Økningen skyldtes sterk vekst i

Utenriksregnskap. Milliarder kroner. Foreløpige tall.

	1982	1983	Endring fra 1982 til 1983
Vareeksport i alt	114,8	133,1	18,3
Råolje og naturgass	53,5	63,8	10,3
Skip, oljeplattformer og direkte eksport ved oljevirkosomhet	7,8	8,4	0,6
Andre varer	53,5	60,9	7,4
Vareimport i alt	100,6	101,9	1,3
Skip, oljeplattformer og direkte import ved oljevirkosomhet	9,0	10,1	1,1
Andre varer	91,6	91,8	0,2
Netto eksport av varer	14,2	31,2	17,0
Netto eksport av tjenester	6,2	1,4	-4,8
Overskudd på handelsbalansen	20,4	32,6	12,2
Overskudd på rente- og stønads- balansen	-16,2	-16,3	-0,1
Overskudd på driftsregnskapet	4,2	16,3	12,1

eksporten av råolje og naturgass, og en reduksjon på 7,3 milliarder kroner i underskuddet i handelen med andre varer. Importen av nye skip ble redusert med 1,2 milliarder kroner, men dette ble mer enn motvirket av en økning på 2,7 milliarder kroner i den direkte importen av varer til Nordsjøen. Netto eksport av tjenester

ble redusert fra 6,2 milliarder kroner til 1,4 milliarder kroner i 1983. Den viktigste årsaken til denne reduksjonen var sterk vekst i direkte import av tjenester til Nordsjøen. Av et overskudd på 32,6 milliarder kroner på handelsbalansen gikk om lag halvparten med til å dekke underskuddet på rente og stønadsbalansen.

K O N J U N K T U R T E N D E N S E N E I U T L A N D E T :

SAMMENDRAG

Konjunkturoppgangen i de vestlige industriland og Japan fortsetter, men for området sett under ett er oppgangen svært moderat. Det er fremdeles stor ulikhet mellom Vest-Europa og USA både når det gjelder styrken i produksjonsveksten og drivkreftene bak den.

I USA har oppgangen normal styrke, og stort sett følger den også det vanlige mønsteret, med konsumetter-spørselen som viktigste drivkraft i oppgangens første fase og sterkere vekststimulanser fra investerings-etterspørselen etter noen tid. Boliginvesteringene har vært svært høye gjennom hele 1983, mens næringslivets investeringer først tok seg betydelig opp i 2. halvår i fjor. Investerings-etterspørselen er fortsatt i oppgang, og veksten i konsumetter-spørselen ser ennå ikke ut til å skulle svekkes. Til forskjell fra Vest-Europa har industriens kapasitetsutnyttning nå kommet opp på et forholdsvis høyt nivå. Dette gir sterkere vekstimpulser til investeringsetter-spørselen, men kan også etterhvert føre til noe høyere prisstigningstakt. Da dette ble skrevet, så det ut til at prisstigningstakten var i ferd med å øke noe.

Det er grunn til å vente at oppgangen i USA etterhvert vil avta i styrke. Nasjonalbanken har allerede gjennomført en viss ytterligere tilstramming av kredittpolitikken. Det er ikke utelukket at nye tilstramningstiltak vil følge, dersom regjeringen ikke går sterkere inn for å redusere det rekordstore budsjettunderskuddet, eller om det skulle vise seg at prisene vil stige sterkere enn tidligere antatt.

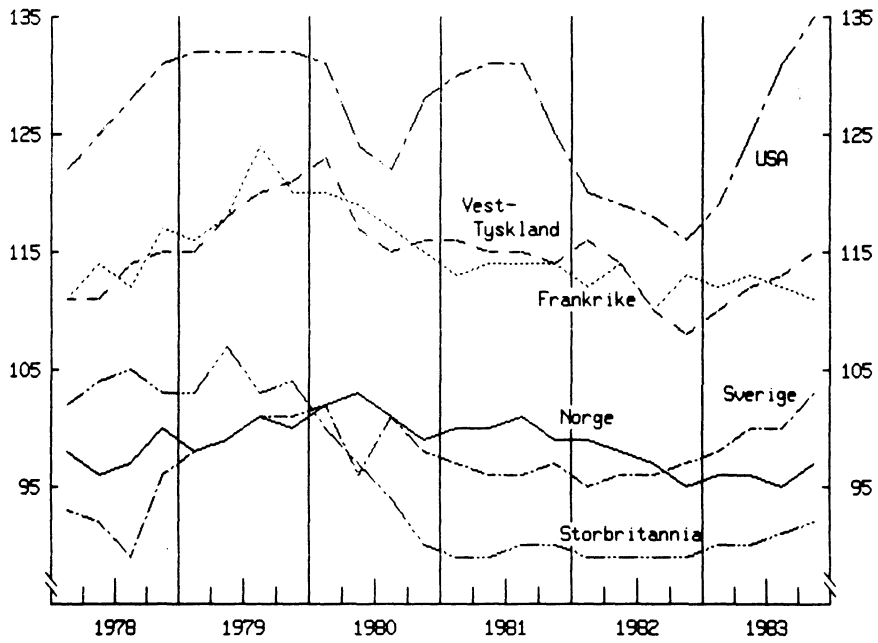
I Vest-Europa er oppgangen fortsatt svak, selv om den etterhvert har blitt litt sterkere enn ventet av OECD i desember. For Vest-Europa sett under ett ser det ut til at annen fase av konjunkturoppgangen, oppsvinget i industriinvesteringene, ennå ikke har kommet skikkelig i gang. I mange land peker rundspørringer mot et oppsving i

industriinvesteringene, men i de fleste større land ser det ut til at dette ennå ikke er realisert. I Storbritannia tok investeringene i fast realkapital til å stige i 2. halvår i fjor, men oppgangen falt særlig på boliginvesteringer og tjenesteytende næringer. I Vest-Tyskland ble investeringene stimulert ved midlertidige finanspolitiske tiltak i fjor, men har trolig igjen vært i nedgang etter at disse tiltakene falt bort. Også i Frankrike og Italia ser det ut til at investeringene foreløpig er i stagnasjon eller nedgang.

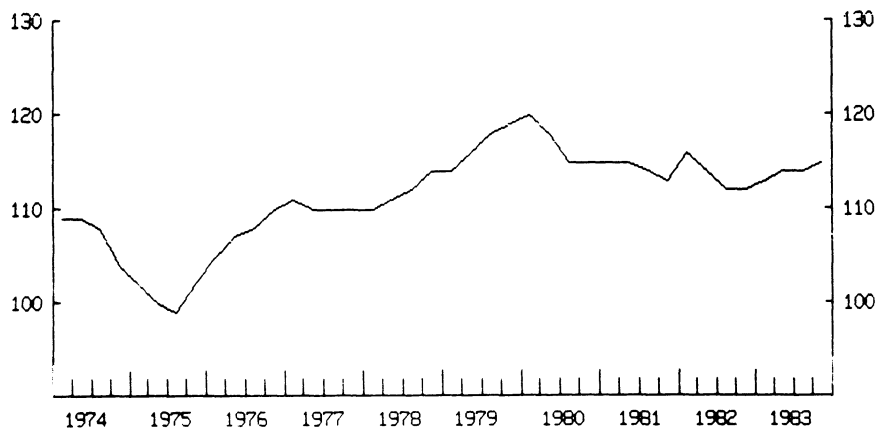
Konjunkturoppgangen i Vest-Europa har vart like lenge som i USA; i begge landområdene tok konjunktorene til å snu oppover i månedene omkring årsskiftet 1982/83. Men USA er likevel - med et klart oppsving i industriinvesteringene - i en mer fremskreden fase av konjunktursyklusen enn Vest-Europa. Det er grunn til å tro at dette i første rekke henger sammen med at produksjonsveksten i Vest-Europa har vært meget svakere enn i USA; knapphet på ledig produksjonskapasitet representerer en langt viktigere vekststimulans for investeringsetter-spørselen i USA enn i Vest-Europa. Det er også sannsynlig at sterkere stigning i selskapsfortjenestene og en mer ekspansiv finanspolitikk i USA kan ha vært av betydning i denne sammenheng.

Den svake produksjonsøkningen i Vest-Europa - som i mange land har utsett oppsvinget i industriinvesteringene - må sees på bakgrunn av den stramme økonomiske politikken som har vært ført der. Det kan reises spørsmål om politikken i Vest-Europa - som ved høy arbeidsløshet og dermed moderate lønnskrav har bremset prisstigningstakten - vil forlenge konjunkturoppgangen. Det behøver ikke nødvendigvis være slik. Dersom bremsevirkningene av den økonomiske politikken skulle vise seg å bli så sterke at oppsvinget i industriinvesteringene i det hele tatt ikke kommer i gang for alvor i Vest-Europa, er det ikke usannsynlig at oppgangen vil ebbe ut tidligere enn med en mer

Industriproduksjon uten bergverksdrift og kraftforsyning i utvalgte land.
 Sesongkorrigert. 1975=100.
 Beregnet på grunnlag av OECD Main Economic Indicators.

Industriproduksjonen i Vest-Europa.
 Sesongkorrigert. 1975=100.

ekspansiv økonomisk politikk. I tillegg kommer at produksjonsveksten i neste konjunkturoppgang vil kunne bli stoppet tidligere av knapphet på ledig produksjonskapasitet.

Forhåpentlig vil relativt sterk produksjonsvekst i USA gi vekstimpulser til Vest-Europa også gjennom 1984. Men en må som nevnt regne med betydelig avtakende veksttakt i USA i de kommende par årene. Det private konsumet i Vest-Europa vil trolig fortsatt øke noe, men neppe mye; det er et felles trekk for mange vest-europeiske land at konsumveksten i stor grad har vært sparefinansiert. Spareraten er nå uvanlig lav, samtidig som det - med fortsatt svært høy arbeidsløshet - ikke er ventet noe markert oppsving i lønnsinntektene. Blant de større industrilandene er det bare Italia som venter økt konsumvekst.

Et annet felles trekk i etterspørselsutviklingen i de store vest-europeiske industrilandene er at de offentlige utgiftene går ned eller bare øker svakt. Særlig gjelder dette investeringsutgiftene; reduksjonen av de store offentlige budsjettunderskuddene prioriteres i den økonomiske politikken.

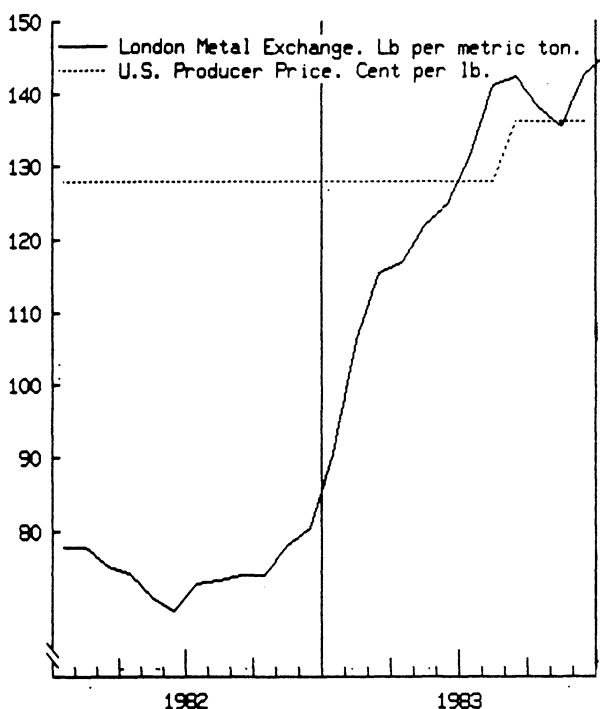
De prognosene som foreligger for produksjonsveksten i Vest-Europa i 1984 og utover i 1985, forutsetter en betydelig økning i den private investeringsvirksomheten. Det er viktig - ikke minst for sysselsettingen - at også industriinvesteringene for alvor blir trukket med i konjunkturoppgangen. Men selv om forutsetningene om investeringsutviklingen skulle holde - slik at produksjonsveksten i Vest-Europa vil kunne bli som ventet, det vil si vel 2 prosent høyere enn i 1983 (OECD's desemberprognose pekte mot en vekst på 1 1/2 prosent fra 1983 til 1984) vil dette neppe være nok til å redusere den rekordhøye arbeidsledigheten. Og om prisstigningstakten skulle komme til å vise klar økning, vil en måtte regne med nye bremsetiltak, med ytterligere økning i arbeidsløsheten som konsekvens. Foreløpig er det imidlertid få tegn til noen vesentlig økning i prisstigningstakten i Vest-Europa.

RÅVAREPRISENE

Prisene på industriråvarer reagerte også denne gang raskt på konjunkturomslaget. Forbrukerne av råvarer tok allerede i månedene omkring årsskiftet 1982/83 til å bygge opp sine lagre igjen. Som vanlig i denne konjunkturfasen ble betydelige spekulative lagerkjøp foretatt - i forventning om at Vest-Europa sto foran en konjunkturoppgang av relativt normal styrke. Prisene på råvarer utenom råolje og kull tok derfor til å stige mot slutten av 1982, etter å ha vært i nedgang i to år. I løpet av sommeren 1983 flatet imidlertid priskurven for slike råvarer ut; det ble etterhvert overveiende sannsynlig at konjunkturoppgangen ville bli uvanlig svak, bortsett fra i USA. Store produsentlagre hadde også en prisdempende virkning.

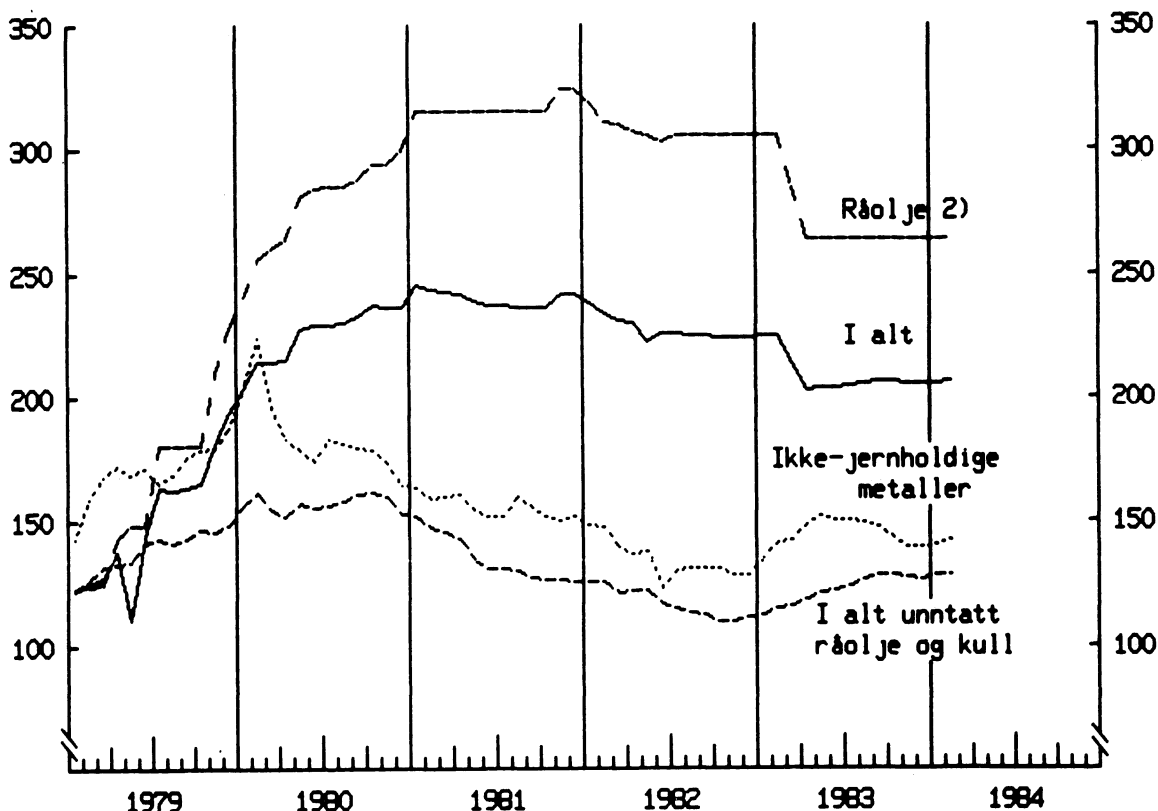
Matvareprisene ble gjennom storparten av 1983 også drevet i været av tiltak som tok sikte på å begrense produksjonen. Særlig gjaldt dette USA, der jordbruksarealet ble skåret betydelig ned for å stimulere prisutviklingen. Dette - sammen med ugun-

INDEKSER FOR ALUMINIUMSPRISER. 1979=100

Kilde: World Metal Statistics, februar 1984.

1)
INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET. 1975=100.

Kilde: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung.

1) På dollarbasis.

2) Offisielle eksportpriser.

stige værforhold - førte til at avlingene ble adskillig mindre enn vanlig. Priskurven for matvarer flatet imidlertid ut i årets siste kvartal, men så sent som i februar lå delindeksen for matvarer - slik den beregnes av HWWA-institut für Weltwirtschaftsforschung, Hamburg - 19 prosent høyere (på dollarbasis) enn ett år tidligere, mens indeksen for industrivarer bare hadde økt med 7 prosent i samme tidsrom. Prisstigningen på matvarer vil etter NIESR's prognoser føre til ny produksjonsøkning i 1984, noe som i sin tur vil gi ny prisnedgang i annet halvår i år.

Industriråvarene har vist en prisutvikling som har betydelig likhet med den priskurven for råvarer utenom kull og olje sett under ett som er vist i diagrammet. For de fleste industriråvarer er lagrene fortsatt forholdsvis store, men etter NIESR's prognoser er

det likevel sannsynlig at etterspørselen vil bli sterk nok til at prisene på industriråvarer vil vise moderat stigning gjennom både 1984 og 1985.

Innenfor denne varegruppen viste ikke-jernholdige metaller sett under ett en betydelig prisstigning (med 18 prosent etter HWWA-indeksen) i løpet av de fem første månedene av 1983. Men i annet halvår gikk metallprisene noe ned igjen. I de to første månedene av 1984 var metallprisene igjen noe høyere, og de lå i februar om lag på samme nivå som ett år tidligere.

Blant metallene er det aluminium som har hatt den klart gunstigste prisutviklingen (fra produsentsynspunkt). Høye energipriser har ført til økt bruk av lettmetaller. Samtidig representerer energiprisen et vesentlig kostnadselement i aluminiumsproduksjonen, og høye energikostnader har

presset noen produsenter ut av bransjen eller tvunget dem til å redusere produksjonskapasiteten. I løpet av de åtte første månedene av 1983 steg spotprisen på aluminium ved London Metal Exchange med hele 75 prosent (regnet i britiske pund pr. tonn). Deretter flatet priskurven for aluminium ut. I januar i år lå aluminiumsprisene hele 110 prosent over bunnpunktet i juni 1982. Prisutviklingen for aluminium i tiden fremover vil trolig bli påvirket av at noe ledig kapasitet vil kunne bli tatt i bruk, men etter NIESR's prognoser vil etterspørselen likevel bli sterk nok til at aluminiumsprisene fortsatt vil vise oppgang.

Siden OPEC's møte i mars ifjor, der referanseprisen på arabisk lettolje ble satt ned til 29 dollar pr. fat, har de internasjonale råoljeprisene holdt seg svært stabile. Møtet som nylig ble avholdt i OPEC's markedskomite bekreftet at organisasjonen foreløpig ikke anbefaler endrede priser eller produksjonskvoter for sine medlemsland.

På grunn av den kalde vinteren i USA og Sentral-Europa har oljeetterspørselen holdt seg på et høyt nivå hittil i år. Men oljeprisen kan bli satt under press senere på våren. Ifølge det amerikanske energiinstituttet Cambridge Energy Research Associates (CERA) vil den tradisjonelle lageroppbyggingen i 2. og 3. kvartal neppe bli så sterk i 1984 som

i tidligere år.

STORBRIANNIA: ØKT OPTIMISME - MEN ARBEIDSLØSHETEN I NY OPPGANG

Konjunkturoppgangen i Storbritannia tok til tidligere enn i andre vestlige land - allerede i 2. kvartal 1981. Men oppgangen var lenge svært svak; etter en nedgang på 7 prosent over toårs-perioden fra 2. kvartal 1979 til 2. kvartal 1981 økte bruttonasjonalproduktet i de etterfølgende 1 1/2 år fram til utgangen av 1982 med bare 2 1/2 prosent, og industriproduksjonen bare med 3 prosent. Arbeidsløsheten fortsatte å stige, men ikke så sterkt som før omslaget oppover i industriproduksjonen.

Produksjonsøkningen i 1983 var sterkere; fra 4. kvartal 1982 til 4. kvartal 1983 steg bruttonasjonalproduktet med 2,7 prosent etter NIESR's (National Institute of Economic and Social Research) beregninger. Industriproduksjonen steg i samme tidsrom med 3 prosent. For tremånedersperioden november 1983 - januar 1984 sett under ett lå den 1 prosent høyere enn gjennomsnittet for foregående tremånedersperiode etter sesongkorrigerte oppgaver. Likevel var produksjonsindeksen for industrien i januar ennå 5 prosent lavere enn siste topp i 1979.

Etter lang tids økning sluttet arbeidsløsheten å stige i fjor sommer

Storbriannia. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumendring fra året før. Prosent

	1983		1984		1985
	OECD	NIESR 1)	OECD	NIESR 1)	NIESR 1)
Privat konsum	2,0	3,7	1,0	2,0	1,3
Offentlige utgifter	1/2	2,4	1/4	1,0	1,0
Private investeringer.....	..	4,3	..	3,7	1,2
- boligbygging.....	-1/4	..	1/4
- andre	1/2	..	1/2
Eksport	1/4	1,4	1 1/4	4,5	3,1
Import	-1 1/4	5,3	-1	6,2	2,7
Bruttonasjonalprodukt	2 1/2	2,2	2 1/4	2,2	1,4

1) National Institute of Economic and Social Research.

og holdt seg nær uendret fram til årets siste måneder. Da tok den til å øke igjen, og i februar i år var hele 12,4 prosent av arbeidsstyrken registrert som arbeidsløse. Også utviklingen av tallet på ledige plasser tyder på ny forverring av arbeidsmarkedet; tallet på ledige plasser har vist nedgang måned for måned helt siden sist høst, etter oppgang gjennom sommermånedene i fjor.

Inntil 4. kvartal i fjor, da eksporten tok til å øke sterkt, kom vekstimpulsene stort sett fra den innenlandske etterspørselen, og særlig fra det private konsumet. Men forbrukernes realinntekter steg bare svakt; forbruksøkningen - som særlig gjaldt varige forbruksvarer - ble i stor grad sparefinansiert. Synkende rente og bedret kredittilgang kan ha bidratt til nedgangen i spareraten. Fra 4. kvartal 1982 til 4. kvartal i fjor steg samlet privat konsum med 3,2 prosent i volum etter NIESR's beregninger, og konsumet av varige forbruksvarer økte med hele 10 prosent.

Investeringene i fast realkapital tok til å stige først i annet halvår i fjor, og i 4. kvartal 1983 lå de 4,3 prosent høyere enn ett år tidligere. Oppgangen falt særlig på boliginvesteringer og investeringer i tjenesteytende næringer. Også lagerinvesteringene ga betydelige vekstimpulser for 1983 sett under ett.

En forholdsvis stor del av den innenlandske etterspørselsøkningen ble dekket av import. For 1983 under ett lå volumet av vare- og tjenesteimporten 5,3 prosent høyere enn året før, og stigningen gjennom 1983 kom opp i hele 11,3 prosent. Produksjonsøkningen måtte derfor bli forholdsvis moderat.

Eksporten tok ikke til å stige for alvor før mot slutten av fjoråret, og for 1983 under ett lå vare- og tjenesteeksporten regnet i volum bare 1,4 prosent over gjennomsnittet for 1982, enda stigningen fra 3. til 4. kvartal i fjor kom opp i mer enn 30 prosent regnet som årlig rate etter sesongkorrigerede oppgaver.

I februar i år lå vareeksporten hele 23 prosent høyere enn ett år tidligere regnet i verdi. Tilsvarende stigningsrate for importen var 7

prosent.

Overskuddet på driftsbalansen med utlandet gikk ned fra 5,5 milliarder pund i 1982 til om lag 2 milliarder pund i 1983 etter foreløpige anslag, som følge av betydelig sterkere stigning i importvolumet enn i eksportvolumet.

Prisstigningen er fortsatt forholdsvis moderat. Fra 3. til 4. kvartal i fjor steg konsumprisindeksen med 4,1 prosent regnet som årlig rate, og den lå i februar 5,1 prosent høyere enn ett år tidligere.

Etter Det britiske industriforbundets februar-rundspørring å dømme var britisk industris vurdering av produksjonsutviklingen de nærmeste fire månedene fremover mer optimistisk enn noen gang tidligere i 1980-årene. Rundspørringen tydet også på at oppgangen vil fortsette å spre seg fra konsumvareneringene til investeringsvareindustrien. Videre pekte rundspørringen mot fortsatt moderat prisstigning.

I 1984 vil bruttonasjonalproduktet etter NIESR's februarprognose øke med 2-2 1/2 prosent fra året før, eller om lag som fra 1982 til 1983. Dette innebærer en liten oppjustering fra anslaget i november; NIESR venter nå ikke lenger noe kraftig tilbakeslag i forbrukernes kjøp av varige forbruksvarer etter den sterke oppgangen i fjor.

Industriinvesteringene er ventet å ville ta seg sterkt opp i 1984, bl.a. fordi bedriftenes fortjenestemarginer har økt betydelig. Investeringene i boligbygging antas å ville holde seg oppe gjennom det meste av 1984, men et omslag nedover er ventet mot slutten av året. Samlede investeringer i fast realkapital ventes å øke med rundt 4 prosent fra året før. Også lagerinvesteringene vil trolig gi vekstimpulser.

Eksporten vil etter instituttets prognoser fortsette å utvikle seg gunstig. Den sterke oppgangen som ble innledet i 4. kvartal i fjor ventes å ville vare ved, men i noe svakere tempo. Både utviklingen i verdenshandelen og i britisk industris konkurranseevne peker mot en betydelig økning i volumet av vare- og tjenesteeksporten - med 4,5 prosent fra 1983

til 1984.

Produksjonsøkningen vil neppe bli så sterk at arbeidsløsheten går ned; den ventes å stabilisere seg på det nåværende høye nivå (12-13 prosent av arbeidsstyrken).

I 1985 vil veksten - etter NIESR's tentative prognoser - avta betydelig. Fra 4. kvartal 1984 til 4. kvartal 1985 ventes bruttonasjonalproduktet å stige med bare 0,6 prosent, og arbeidsløsheten vil ta til å øke igjen. Lagerutviklingen vil - som vanlig i den konjunkturfasen en da vil være inne i - ikke lenger gi vekststimulanser. Drivkreftene bak oppgangen i 1985 vil i første rekke komme fra et oppsving i industriinvesteringene og fortsatt vekst i eksporten; NIESR venter at veksten i verdenshandelen vil være ved, selv om den trolig vil bli forholdsvis svak.

Takten i prisstigningen antas å ville øke gradvis fra nå av, fra rundt 5 prosent på årsbasis til 6 1/2-7 prosent ved utgangen av 1984. Driftsbalansen med utlandet vil etter prognosene fortsatt vise et forholdsvis beskjedent overskudd, både dette og neste år.

London Business School's Center for Economic Forecasting kom i mars ut med prognoser som var klart mer optimistiske enn NIESR's. Etter disse prognosene vil bruttonasjonalproduktet øke med nesten 3 prosent i år og prisstigningen holde seg på rundt 5 prosent. Dette er omtrent på linje med myndighetenes prognoser fra november i fjor. LBS venter at produksjonen vil fortsette å øke i de nærmeste tre årene, men veksttakten vil gradvis synke og vil i 1987 ha kommet ned i vel 1 prosent. Arbeidsløsheten vil etter LBS's prognoser synke langsomt fra 3 millioner i begynnelsen av 1984 til 2,5 millioner i 1987. Prisstigningen ventes å ville holde seg på mellom 4 1/2 og 5 1/2 prosent pr. år.

Den britiske regjeringen la 13. mars fram sitt budsjettforslag for finansåret 1. april 1984 - 1. april 1985. Forslaget tar sikte på å redusere statens lånebehov fra 3 1/4 prosent av bruttonasjonalproduktet i inneværende finansår til 2 1/4 prosent i neste finansår. For resten av 80-årene planlegges en fortsatt gradvis

reduksjon av lånebehovet til 1 3/4 prosent i finansåret 1988-89. Etter regjeringens budsjettforslag vil skatteinntektene totalt sett bare endre seg lite fra inneværende til neste finansår. Men det foreslås blant annet høyere inntektsgrenser for skattefrihet for personlig beskatning og visse lettelser i bedriftsbeskatningen. På den annen side vil enkelte støttetiltak for industrien - blant annet investeringsstimulerende tiltak - gradvis bli avviklet, og budsjettforslaget synes å ta sikte på en relativ kostnadsreduksjon for arbeidskraftintensiv virksomhet sett i forhold til sterkt kapitalforbrukende produksjon. Indirekte skatter vil stort sett øke.

VEST-TYSKLAND: EKSPORTETTERSØRSELEN VENTES Å TA SEG OPP, MEN IMPORTØKNING VIL BEGRENSE PRODUKSJONSVEKSTEN

Oppgangen i Vest-Tyskland skjøt fart igjen mot slutten av fjoråret etter stagnasjon i sommermånedene, men den er fortsatt moderat. Industriproduksjonen økte med henholdsvis 6,6 prosent og 8,7 prosent i første og annet kvartal i fjor, med 0,4 prosent i 3. kvartal og med hele 10 prosent i årets siste kvartal (sesongkorrigerte årlige rater, regnet fra foregående kvartal). Bruttonasjonalproduktet for året under ett økte med 1 prosent fra 1982, etter en nedgang på 1,1 prosent fra 1981 til 1982. Økningen i arbeidsløsheten opphørte utover våren og sommeren i fjor.

Vekstimpulsene kom i første rekke fra den innenlandske etterspørselen, med det private konsumet som den betydeligste drivkraften. Stigningen i konsumetterspørselen fant stort sett sted i første halvår, i stor grad fordi merverdiavgiften ble forhøyet fra 1. juli. Volumet av detaljomsætningen tok imidlertid til å øke igjen i 4. kvartal, og lå i januar i år 2,1 prosent høyere enn ett år tidligere. Private disponible inntekter økte bare med 2,5 prosent i 1983, dvs. noe svakere enn konsumprisindeksen. Veksten i det private konsumet ble således finansiert ved redusert sparing. Nedgangen i sparingen må ses på bak-

grunn av et stort akkumulert behov for kjøp av nye varige forbruksvarer, men hang også sammen med at en rekke lang-siktige spareavtaler løp ut i 1983.

Investeringene i fast realkapital ble i 1983 stimulert ved en rekke finanspolitiske tiltak. Det viktigste var de midlertidige investeringssubsidiene, som bare ble utbetalt for ordrer innløpt før siste årsskifte. Effektueringen av slike ordrer bidro sterkt til den betydelige økningen i investeringer i maskiner og utstyr i 1983 (5,5 prosent i volum regnet fra året før, mot en ventet økning på bare 0,5 prosent). Investeringene i bygg og anlegg steg med 2 prosent og samlede investeringer i fast realkapital med 3,5 prosent. Investeringene i boligbygging - som ble sterkt stimulert ved offentlige tiltak - steg med 5,5 prosent.

Nedgangen i veksttakten i det private konsumet i annet halvår ble oppveiet av økning i eksporten, som tok seg opp i sommermånedene og steg sterkere mot slutten av året. For året under ett gikk likevel volumet av vare- og tjenesteeksporten ned med 1 prosent. Som følge av den forholdsvis gunstige utviklingen i den innenlandske etterspørselen tok også importen til å stige, og betydelig tidligere enn eksporten. Lageroppbyggingen, særlig av råvarer, bidro vesentlig til importøkningen. For året under ett steg vare- og tjenesteimporten med 0,5 prosent.

Selv om konjunkturoppgangen i Vest-Tyskland er forholdsvis svak, har den likevel gitt klare utslag i arbeidsmarkedet. Utover i 1983 ble nedgangen i sysselsettingen etter hvert svakere og nedgangen har nå etter alt å dømme stoppet opp. Arbeidsløsheten (sesongkorrigert) holdt opp å øke i sommermånedene og gikk noe ned i årets siste måneder. Arbeidsløshetsprosenten var i årets fire kvartaler henholdsvis 9,0, 9,4, 9,3 og 9,1 etter sesongkorrigerede oppgaver. I februar i år var 8,8 prosent av arbeidsstyrken registrert som arbeidsløse. For året under ett ble arbeidsløsheten likevel rekordhøy for etterkrigstiden - med 2,3 millioner arbeidsløse i gjennomsnitt, eller over 400 000 fler enn året før. Med en så høy arbeidsløshet vil det måtte ta lang tid eventuelt å komme tilbake til tilnærmet full sysselsetting.

Prisstigningen i Vest-Tyskland er fortsatt svak. Stigningstakten i 1983 var for året sett under ett 3 prosent, eller vel halvparten så høy som året før. Blant OECD-landene var det bare Japan, Nederland og Sveits som hadde samme eller svakere prisstigningstakt (henholdsvis 1,9 prosent, 2,8 prosent og 3,0 prosent). I 1. kvartal i år lå konsumprisindeksen i Vest-Tyskland fortsatt bare 3 prosent høyere enn ett år tidligere.

Den svake prisstigningen har i stor grad sammenheng med den uvanlig store arbeidsløsheten, som utvilsomt

V e s t - T y s k l a n d. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent

	1983	1984		
		OECD	DIW 1)	Regjeringen
Privat konsum	1	1/4	1	1 1/2
Offentlig konsum	-0,5	0	0	1/2
Investering i fast realkapital	3,5	1/2	4	6 1/2
Eksport	-1	1 1/2	4,5	4
Import	0,5	-1	3	4 1/2
Bruttonasjonalprodukt .	1	2	2	2 1/2

1) Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin.

har begrenset lønnskravene. Den stramme økonomiske politikken kan også ha spilt noe inn. I alle fall har den bremsset veksten, som også i Vest-Tyskland er svakere enn i en normal konjunkturoppgang. Men myndighetene i Vest-Tyskland ser ikke etterspørselsstimulanser som noe tjenlig vekstfremmende virkemiddel på lengre sikt og tar i stedet sikte på å skjære ned offentlige utgifter for å "gi rom for" private investeringer.

Det er sannsynlig at den moderate oppgangen vil fortsette gjennom 1984, men med en fortsatt stram økonomisk politikk synes det å være liten grunn til å vente noen markert økning i veksttakten; etter det nye statsbudsjettet å dømme, som nå er vedtatt, vil den økonomiske politikken fremdeles ta sikte på å oppnå en vesentlig reduksjon i budsjettunderskuddet. Dette vil kunne bremse oppgangen, fordi det innebærer at flere offentlige finansielle støttetiltak både til privat konsum og til investeringer vil bli redusert eller til dels falle bort. Det siste gjelder blant annet investeringssubsidiene. Ellers har regjeringen blant annet fått godkjent innsparing på om lag DM 5 milliarder i sosialsektoren og ett års lønnsstopp og et halvt års ansettelses- og forfremmelsesstopp for statsansatte. (Til dette kommer reduserte ytelser fra - og forhøyd bidrag til - de sosiale trygdeordninger som ikke omfattes av statsbudsjettet.) På den annen side har regjeringen fått tilslutning til å gi næringslivet skattelettelser svarende til om lag DM 3,5 milliarder.

Kredittpolitikken vil trolig virke mindre kontraktivt enn finanspolitikken. Nasjonalbanken tar sikte på å holde økningen i pengemengden innenfor 4-6 prosent.

Utviklingen i etterspørsel og produksjon vil også bli påvirket av utfallet av lønnsforhandlingene - der spørsmålet om kortere arbeidsuke står sentralt. Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung (DIW) går ut fra at nye lønnsavtaler ikke vil bety et "alvorlig press på økonomien sett under ett". Det regnes bare med svak utvikling i de private disponible inntektene og fortsatt svak - og sparefinansiert - økning i det private kon-

sumet; både nedgang i renten og nedskjæring av de sosiale utgiftene vil bidra til å presse spareraten ytterligere nedover. Alt i alt venter DIW en stigning i det private konsumet på bare 1 prosent, mot 1 1/2 prosent etter regjeringens prognoser.

Investeringsutviklingen vil nå helt ut være avhengig av næringslivets egen investeringsvilje. Det er grunn til å vente nedgang i investeringene i første del av 1984 etter at fristen for å få investeringssubsidier løp ut ved siste årsskifte. Men ordreviklingen pekte mot slutten av 1983 mot økt investeringsvilje i næringslivet, og IFO-instituttets indeks for næringslivets konjunkturvurdering (Business Climate Indicator) gikk kraftig opp i 4. kvartal i fjor og holdt seg godt oppe også i de to første månedene av 1984. I samme retning trekker stigningen i selskapsfortjenestene og økende kapasitetsutnyttning. For året under ett venter DIW og regjeringen en volumøkning i investeringene i fast realkapital på henholdsvis 4 prosent og 6 1/2 prosent.

Også eksporten ventes å gi betydelige vekstimpulser i 1984. Oppgangen i resten av den vestlige verden vil bidra noe til eksportveksten. Men oppgangen ventes å bli svært moderat for viktige handelspartnere som Frankrike og Italia. Både DIW og regjeringen venter imidlertid at Vest-Tyskland skal vinne markedsandeler.

Alt i alt regner DIW under disse forutsetningene med at bruttonasjonalproduktet vil stige med 2 prosent, mens regjeringen er litt mer optimistisk, og venter en økning på 2 1/2 prosent. En slik produksjonsutvikling vil trolig innebære bare små endringer i sysselsettingen. Utviklingen av arbeidsløsheten - som ikke bare er påvirket av produksjonsutviklingen, men også av bl.a. demografiske forhold - er derimot vanskeligere å forutsi. DIW ser en svak økning i arbeidsløsheten fra 1983 til 1984 som mest sannsynlig.

FRANKRIKE: SVIKT I INNENLANDSETTER-
SPØRSELEN GIR STAGNERENDE PRODUKSJON -
MEN UTSIKT TIL BEDRING I ANNET HALVÅR

Det er fortsatt ingen klar konjunkturoppgang i Frankrike. Industriproduksjonen tok seg noe opp i de tre første kvartalene av 1983, men gikk litt ned i 4. kvartal. I januar i år lå produksjonsindeksen 2,3 prosent høyere enn ett år tidligere. OECD anslo i januar i år stigningen i bruttonasjonalproduktet fra 1982 til 1983 til bare 1/2 prosent. Arbeidsløsheten er høy og fortsatt i svak oppgang. Arbeidsløshetsprosenten var i 4. kvartal i fjor 9,1, mot 8,9 i 4. kvartal 1982. Etter sesongkorrigerte oppgaver kom den opp i 9,6 i februar i år.

Etter en ny tilstramning i den økonomiske politikken i fjor vår viste den innenlandske etterspørselen klar nedgang gjennom annet halvår og var for året under ett trolig litt lavere enn i 1982. Det ser således ut til at innenlandsetterspørselen i Frankrike tok til å gå ned omtrent på samme tid som et moderat omslag oppover fant sted i de fleste andre vestlige land. Utenrikshandelen - som tidligere hadde utviklet seg ugunstig - tok derimot til å gi vekstimpulser fra våren av.

Forbrukerne reagerte i første omgang på bremsetiltakene ved å redusere sparingen; det private konsumet holdt seg noenlunde uendret i flere måneder. Økningen i arbeidsløsheten siden mai og nedgang i lønnsstigningstakten utover sommeren førte imidlertid til klar svikt i de private disponible realinntektene. Forbrukernes holdning ble etterhvert svært pessimistisk etter rundspørringer å dømme, og det private konsumet gikk trolig litt ned utover høsten i fjor. For året under ett anslo OECD i desember veksten i det private forbruket til bare 3/4 prosent fra 1982 til 1983.

Investeringene i fast realkapital gikk enda sterkere ned og lå for 1983 sett under ett 3 1/2 - 4 prosent lavere enn året før etter foreløpige opplysninger. Særlig sterkt ble boliginvesteringene rammet av tilstramningen.

Prisstigningen er fortsatt sterk, men også i Frankrike gikk stigningstakten betydelig ned i løpet av 1983; i 3. og 4. kvartal lå konsumprisindeksen henholdsvis 8-9 prosent og 7-8 prosent høyere enn kvartalet før (årlig rate), mens tilsvarende stigningsrater for både 1. og 2. kvartal var 10-11 prosent. Likevel lå konsumprisindeksen i januar i år 9 prosent over nivået ett år tidligere - men

F r a n k r i k e. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøking fra foregående periode. Prosent. Årlige rater (sesongkorrigert).

	1982	1983	1984	1983		1984		1985
				I	II	I	II	I
Privat konsum	3,5	3/4	1/4	0,5	-1/4	1/2	3/4	1
Offentlig konsum ...	1,7	3/4	1/4	0,7	1/4	1/4	1/2	1
Investering i fast								
realkapital	0,7	-3 1/2	-3 1/2	-3,5	-6	-3 1/2	-3/4	0
offentlige	0,5	-3	-3 1/4	-2,7	-5 3/4	-3	-1	1/2
boliger	-5,7	-6	-6 1/4	-5,4	-6 1/2	-6 1/2	-5 1/2	-4
andre	3,3	-3	-2 1/2	-3,0	-6	-2 3/4	1	1 1/2
Samlet innenlandsk								
etterspørsel	3,9	-1/4	-1	1,7	-4 1/4	0	3/4	1 1/2
Eksport	-3,5	1 1/2	4 3/4	-3,9	9	3 1/2	3	3
Import	5,1	-2	3/4	-1,6	-5	2 1/4	3	3 1/2
Bruttonasjonalprodukt	1,9	1/2	0	1,2	-1	1/4	3/4	1 1/2

K i l d e : OECD Economic Outlook, Desember 1983

dette kan ha "tilfeldige" årsaker, blant annet forhøyelser av offentlige avgifter; nedgangen i prisstignings-takten i 4. kvartal i fjor hang i første rekke sammen med stabile offentlige avgifter. Regjeringens målsetting for prisstigningen - en stigningstakt på 8 prosent fra desember 1982 til desember 1983 - ble ikke helt oppfylt. For 1984 har myndighetene satt seg som mål at konsumprisindeksen ikke skal stige med mer enn 5 prosent. Med sikte på å nå dette målet går myndighetene inn for meget sterk begrensnings av lønnsstigningen gjennom 1984. Men som i andre land har heller ikke de franske myndigheter på langt nær full kontroll over lønnsutviklingen, og det er høyst uvisst om prisstigningen kan presses så sterkt ned som forutsatt.

For tiden fremover peker foreløpige tall mot fortsatt stagnasjon - eller kanskje til og med svak nedgang - i den innenlandske etterspørselen. Men mye avhenger av resultatene av de pågående lønnsforhandlingene og utviklingen av streikeaksjoner i transportsektoren, som fremdeles pågikk da dette ble skrevet. En stabilisering av det private konsumet etter nedgangen utover høsten i fjor forutsetter trolig fortsatt nedgang i spareraten en tid fremover.

En rundspørring i november om industriens investeringsplaner pekte mot en økning på minst 15 prosent for industriinvesteringene i 1984 regnet i verdi. Men andre investeringer i fast realkapital vil trolig gå ned, og det er ikke ventet at lagerutviklingen vil fortsette å virke produksjonsstimulerende. Alt i alt vil investeringene trolig gå ned også fra 1983 til 1984, og for samlet innenlandsk etterspørsel ventet OECD i desember nedgang på 1 prosent.

Derimot er det sannsynlig at utenrikshandelen vil fortsette å gi vekstimpulser. Fransk eksport vil - forutsatt at fransk næringsliv ikke taper markedsandeler ute - kunne dra fordel av konjunkturoppgangen i andre land, samtidig som importveksten vil bli bremsset av svak innenlandsk etterspørsel.

OECD ventet i desember at bruttonasjonalproduktet for 1984 under

ett vil ligge på samme nivå som året før. Men det blir også ansett som sannsynlig at den innenlandske etterspørselen vil ta seg noe opp utover i annet halvår, og for første halvår 1985 ventet OECD en produksjonsvekst på 1 1/2 prosent (årlig rate) fra foregående halvår.

ITALIA: VEKST I UTENLANDSETTER-SPØRSELEN KAN GI OMSLAG OPPOVER

I desemberutgaven av Konjunktur-tendensene ble det antydnet at Italia var i ferd med å passere en konjunkturbunn, som ett av de siste vestlige industrilandene. Senere tall for utviklingen av italiensk økonomi synes å bekrefte at en konjunkturoppgang er innledet, men den er foreløpig svært moderat. Industriproduksjonen steg med 7 prosent (sesongkorrigert årlig rate) fra 2. til 3. kvartal i fjor og med vel 5 prosent i det følgende kvartal. I januar i år lå den 4 prosent høyere enn ett år tidligere. Bruttonasjonalproduktet tok seg også noe opp i annet halvår i fjor, men ikke mer enn at det for året under ett kom til å ligge om lag 1 1/2 prosent lavere enn i 1982.

Vekstimpulsene i fjor kom fra utenrikshandelen og offentlig etterspørsel. Eksporten - særlig av industrielle ferdigvarer - var i klar oppgang. Verdien av vareeksporten lå i 4. kvartal i fjor 24 prosent høyere enn ett år tidligere, mens importen - som ble bremsset av den svake innenlandske etterspørselen - bare steg med 15 prosent i verdi.

Bortsett fra offentlig konsum viste den innenlandske etterspørselen klar svikt for 1983 under ett, men i hvert fall det private konsumet tok seg etter foreløpige opplysninger noe opp mot slutten av året. Lagerutviklingen tok også til å gi visse vekstimpulser. For året under ett gikk det private konsumet litt ned, mens investeringene i fast realkapital falt med hele 6-7 prosent etter OECD's desemberanslag. Den sterke nedgangen henger bl.a. sammen med fortsatt lav kapasitetsutnyttning og et meget høyt rentenivå.

Arbeidsløsheten er høy og endret

seg lite gjennom fjoråret. I 4. kvartal i fjor var vel 10 prosent av arbeidsstyrken registrert som arbeidsløse, mot vel 9 prosent ett år tidligere.

Prisstigningen er fortsatt langt sterkere enn i de fleste andre land, men stigningstakten er i klar nedgang. Konsumprisene økte med 14,6 prosent fra 1982 til 1983, dvs. nesten dobbelt så sterkt som for Vest-Europa sett under ett. I desember i fjor lå konsumprisindeksen 12,4 prosent høyere enn ett år tidligere, og myndighetenes målsetting for 1983 - en stigning i konsumprisindeksen på maksimum 13 prosent gjennom året - ble altså nådd. I februar i år lå konsumprisindeksen 12,2 prosent høyere enn ett år tidligere.

Målet for 1984 er en prisstigningstakt på maksimum 10 prosent. Mulighetene for å nå dette målet avhenger i stor grad av resultatet av de pågående lønnsforhandlingene. Som omtalt i tidligere oversikter er det italienske indeksreguleringsystemet uvanlig sterkt inflasjonsdrivende; de italienske grunnlønnene er ofte svært lave, og kompensasjonen for prisstigningen har i flere tilfeller overstegyet grunnlønnen. Som nevnt i desemberoversikten lyktes det den forrige regjeringen å endre systemet noe,

og nedgangen i prisstigningstakten gjennom 1983 må blant annet ses på denne bakgrunn. Som vilkår for å gå med på ytterligere oppmyking av indeksreguleringsystemet krever fagforeningene blant annet forbud mot øking i husleie og bensinpriser, og også spesielle tiltak mot den store ungdomsarbeidsløsheten. Regjeringen har foreslått at tiltak mot ungdomsarbeidsløshet skal finansieres ved et "solidaritetsfond", som skal akkumuleres ved innbetaling av 0,5 prosent av all lønnsinntekt til fondet. Regjeringen har ellers antydnet visse "motytelser" dersom fagforeningene går med på en ytterligere oppmyking av indeksreguleringsystemet. Bl.a. har begrensning av stigningen i elektrisitetsavgift, telefonavgift og andre offentlige avgifter til 10 prosent i 1984 og en mer effektiv kontroll av selvstendig næringsdrivendes beskatning vært på tale. Det synes likevel noe tvilsomt om det vil kunne lykkes å presse prisstigningstakten ned til 10 prosent i 1984.

Den økonomiske politikken er fortsatt preget av det store budsjettunderskuddet, som er enda større enn i de fleste andre OECD-land - beregnet til nesten 17 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1983. Bare renteutgiftene på statsgjelden er beregnet

I t a l i a. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøking fra foregående periode. Prosent. Årlige rater (sesongkorrigert).

	1982	1983	1984	1983		1984		1985
				I	II	I	II	I
Privat konsum	0	-3/4	2	-2,0	2	2 1/4	1 1/4	1
Offentlig konsum ...	1,8	1 3/4	2	2,0	2 1/2	1 3/4	1 3/4	1 3/4
Investering i fast								
realkapital	-5,3	-6 1/2	-1	-6,1	-4	-1/2	1 1/2	3
offentlige	1,6	-2 3/4	3/4
boliger	-3,7	-4	-2 1/2	-1,2	-5	-2	-1	0
andre	-9,9	-10	-1 1/4
Samlet innenlandsk								
etterspørsel	-0,5	-2 1/2	2 1/2	-4,7	3 1/4	2 1/2	1 1/2	1 1/2
Eksport	2,2	2 1/4	3	9,2	3	3	2 3/4	2
Import	2,3	-2	5	-4,6	5 1/2	5	4 1/4	4
Bruttonasjonalprodukt	-0,3	-1 1/2	2	-1,1	2 3/4	2	1 1/2	1 1/4

K i l d e : OECD Economic Outlook, desember 1983.

til 9 prosent av bruttonasjonalproduktet. Underskuddet er ventet å øke også i 1984, til tross for en rekke begrensende tiltak - omtalt i desemberoversikten. Disse tiltakene omfatter bla. en kraftig forhøyelse av avgiftene på oljeprodukter.

Det er ventet at omslaget oppover i italiensk økonomi vil forsterke seg noe utover i 1984. Vurderingen av ordreutviklingen ble gradvis mindre ugunstig i løpet av fjoråret, og det samme gjeldt vurderingen av fremtidig produksjonsutvikling. I desember var det for første gang på lang tid et flertall av bedrifter som ventet øking i produksjonen. OECD ventet i desember en vekst i bruttonasjonalproduktet på 2 prosent i 1984. Denne prognosen forutsetter at den moderate oppgangen i det private konsumet og vekstimpulsene fra lagerutviklingen vil vare ved til tross for stram kredittpolitikk og en etterspørselsdempende finanspolitikk. Investeringene vil trolig fortsette å bremses av et høyt rentenivå og relativt trange kredittrammer, men kan tenkes å ta seg opp mot slutten av 1984 og øke noe i 1985. Både etterspørsel og produksjonsutvikling vil imidlertid i stor grad avhenge av utfallet av de pågående lønnsforhandlingene.

SVERIGE: EKSPORTOPPGANGEN FORTSETTER - INVESTERINGENE TROLIG OPP

Produksjonsstigningen har stort sett vært svakere enn i tidligere konjunkturoppganger, men på den annen side kom omslaget oppover i Sverige atskillig tidligere - i 2. eller 3. kvartal 1982 - enn i Vest-Europa ellers. Dette har sammenheng med betydelige devalueringer av den svenske kronen, som ga eksportnæringene kraftige stimulanser. Også i 1983 var oppgangen - som ble betydelig sterkere gjennom annet halvår - stort sett eksportledet. Eksporten, særlig av industrivarer, økte kraftig, både som følge av konjunkturoppgangen i Sveriges viktigste eksportmarkeder, og fordi Sverige kunne øke sine andeler av disse markedene betydelig; utviklingen av svensk industris konkurransevne var fortsatt påvirket av

devalueringen. Økningen i bruttonasjonalproduktet i 1983 på 2,3 prosent var stort sett et resultat av den kraftige volumstigningen i vare- og tjenesteeeksporten (11,5 prosent) 1).

Optimismen i svensk næringsliv er økende. Det siste konjunkturbarometeret for industrien viser at nesten alle industrigrupper venter økt etterspørsel og produksjon. Også forbrukerne er mer optimistiske enn tidligere. I januar i år ventet 1/4 av husholdningene en forbedring av den økonomiske situasjonen i Sverige, mens de tilsvarende andelene for oktober og januar i fjor var henholdsvis 14 prosent og 5 prosent.

Prognosene for 1984 er revidert oppover som følge av sterkere oppgang enn tidligere antatt både for eksporten og innenlandsetterspørselen, og det svenske finansdepartementet ventet i januar en økning i bruttonasjonal-

S v e r i g e. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent

	1982	1983	1984
Privat konsum	1,1	-2,0	0,2
Offentlig konsum ...	0,8	1,0	0,9
Investeringer i			
fast realkapital .	-1,9	-3,2	1,1
Herav:			
Næringslivet	-4,7	-4,7	9,4
Staten	13,9	3,4	-8,4
Kommuner	-4,3	-1,2	-1,7
Boliger	-1,8	-5,9	-7,3
Lager 1)	0,0	-0,1	1,7
Eksport	4,7	10,1	5,1
Import	4,6	-0,3	4,5
Bruttonasjonalpro- dukt	0,6	1,9	2,6
Innenlandsk etter- spørsel	0,5	-1,5	2,3

1) Endring i lagerinvesteringer i prosent av bruttonasjonalproduktet året før.

Kilde: "Konjunkturläget", januar 1984. Konjunkturinstituttet.

produktet på 2,6 prosent fra 1983 til 1984.

Industriproduksjonen økte med bortimot 6 prosent fra 1982 til 1983, noe sterkere enn myndighetene hadde regnet med. Fra 3. til 4. kvartal var økningen hele 13-14 prosent regnet som årlig rate. I januar i år lå produksjonsindeksen 8,3 prosent høyere enn ett år tidligere.

I primær metallindustri har produksjonskapasiteten økt sterkt i 1983, og den lå ved årets utgang på 85-90 prosent. Den sterke produksjonsoppgangen har funnet sted til tross for en nedgang på 6 prosent i arbeidsvolumet.

Kjemisk industri er den industrigruppen som har hatt sterkest produksjonsøkning siden 1970. Denne industrigruppen har i de siste 15 årene stort sett greid å holde produksjonen oppe også under konjunkturedgang. Produksjonsstigningen fra 1982 til 1983 ble hele 10 prosent.

Tremasse- og celluloseindustrien hadde den sterkeste produksjonsøkningen av samtlige industrigrupper i fjor, med en stigning på hele 23 prosent fra året før. I 4. kvartal 1983 lå produksjonen 50 prosent over bunnpunktet i 3. kvartal 1982. I desember var det denne industrigruppen

S v e r i g e. Produksjon i utvalgte industrigrupper. Volumendring fra foregående periode. Prosent

	1982	1983	Nov. 83- jan. 84
Hele industrien ..	-1	5	3
Verkstedindustri 2)	0	7	5
Primær metall- industri	6	8	0
Kjemisk industri .	5	10	2
Trevareindustri ..	-3	5	2
Treforedlings- industri	-6	7	-1

1) Sesongkorrigerte tall, men ikke beregnet som årlig rate.

2) Utenom skipsverft.

K i l d e : SCB-indikatorer nr. 2 og 3 1984.

som hadde høyest kapasitetsutnyttning (93 prosent) - og 96 prosent av foretakene oppga å ha full kapasitetsutnyttning. Også papirindustrien hadde betydelig produksjonsøkning i fjor, men på langt nær så sterk som tremasseindustrien.

Alle indikatorer peker mot fortsatt betydelig økning i industriproduksjonen i 1984. Lagrene er nå små, og etterspørselsøkning vil måtte dekkes ved økt produksjon.

Ordreinngangen til industrien var i sterk stigning i månedene omkring siste årsskifte. Eksportordrene fortsatte å utvikle seg gunstig, samtidig som også innenlandsordrene viste tegn til å ta seg opp igjen.

Den sterke produksjonsoppgangen i industrien - og til dels også i tjenestesektorene - ser ut til å ha påvirket arbeidsmarkedet i gunstig retning. Riktignok er arbeidsløsheten fortsatt høy etter svenske forhold, men den har gradvis gått noe ned utover vinteren etter sesongkorrigerte oppgaver. Fra januar til februar sank tallet på registrerte arbeidsløse med mer enn 20.000 (sesongkorrigert). Arbeidsløshetsprosenten var i februar

S v e r i g e. Tilgang på nye ordrer i utvalgte industrigrupper. Volumendring i prosent fra foregående periode.

	1982	1983	4. kv. 1983 1)
Hele industrien .	1	5	2
Verkstedindustri 2).....	5	3)	-1 3)
Primær metall- industri	-2	21	-4
Kjemisk industri	2	13	1
Trevareindustri .	5	10	17
Treforedlings- industri	-7	12	8

1) Sesongkorrigerte tall, men ikke beregnet som årlig rater.

2) Utenom skipsverft.

3) Tallene er påvirket av store militære ordrer i juni-juli 1982.

K i l d e : SCB-indikatorer nr. 2, 1984.

3,2. Men en del av denne nedgangen kan være tilfeldig. Tallet på ledige plasser, som etter sesongkorrigerte oppgaver holdt seg noenlunde stabilt gjennom de tre siste kvartalene i fjoråret, gikk noe opp i de to første månedene av 1984. Til tross for at flere industrigrupper nå har temmelig høy kapasitetsutnyttning, er det totalt sett ennå nok ledig kapasitet til å gi rom for en viss øking i industrisysselsettingen i løpet av året, og myndighetene venter nedgang i arbeidsløsheten fra 1983 til 1984.

Det private konsumet gikk ned med 1,6 prosent 1) i volum fra 1982 til 1983. De disponible realinntektene gikk i 1983 ned for tredje år på rad (med vel 2 prosent) og ligger nå på samme nivå som i 1974. I 1981 og 1982 ble konsumet holdt oppe ved redusert sparing, og også i 1983 gikk sparingen noe ned. Den rekordlave personlige sparekvoten fra 1982 (0,5 prosent) ser ut til å ha sunket ytterligere - til 0 prosent - i 1983.

Prognoser for 1984 peker mot bare små endringer i det private konsumet. Detaljomsetningen lå også i januar lavere enn i samme måned året før, men forbrukerens konjunkturoptimisme er økende.

Investeringene ser nå ut til å ha passert et bunnpunkt, og regjeringen regner med en svak volumoppgang (1,1 prosent) fra 1983 til 1984, etter en nedgang på 1,1 prosent 1) året før. Særlig markert ser omslaget ut til å bli for investeringene i industrien, der kapasitetsutnyttningen som nevnt nå er høy i flere bransjer og fortjenestemarginene tilfredsstillende. For hele industrien sett under ett økte kapasitetsutnyttningen fra 80,5 prosent i 4. kvartal 1982 til 84,3 prosent i 4. kvartal i fjor. Høyest mulig kapasitetsutnyttning uten sysselsettingsøkning ble for 4. kvartal i fjor beregnet til 89,4 prosent. Etter myndighetenes prognoser ventes industriinvesteringene å øke med hele 8 prosent i 1984, etter en nedgang på om lag 7 prosent fra 1982 til 1983. Det er i første rekke sterk nedgang i statlige investeringer og boliginvesteringer som vil bremse oppgangen i de samlede investeringene i fast realkapital i 1984. Innenfor industrien

ser det ut til at investeringsoppgangen vil følge det vanlige konjunkturmønsteret, med særlig sterk og rask oppgang innenfor primær metallindustri og deler av verkstedindustrien.

Prisstigningstakten har endret seg lite i de par siste årene; i gjennomsnitt for 1983 lå konsumprisindeksen 9,0 prosent høyere enn gjennomsnittet for 1982, og fra 1981 til 1982 steg konsumprisene med 8,7 prosent. Året før var stigningen hele 12,1 prosent. I løpet av 1983 steg konsumprisene med 9,5 prosent, og devalueringen i oktober 1982 beregnes å ha bidratt med om lag 3 prosentenheter til denne stigningen. I februar i år lå konsumprisindeksen 7,9 prosent høyere enn ett år tidligere.

For 1984 ventes prisene å stige med 6 1/2 prosent fra året før. Dette svarer til en stigning på bare 4 1/3 prosent i løpet av 1984. Denne prognosen forutsetter blant annet moderat prisstigning i utlandet, bedring av næringslivets fortjenestemargin, god produktivitetsøkning, offentlig til-

S v e r i g e. Importvolum - endring fra året før. Prosent

	1982	1983	1984
Råolje	-12,4	11,9	1,4
Trevarer og treforedlingsprodukter	-25,4	7,0	0,0
Petroleumsprodukter	13,7	-6,0	1,0
Jern og stål	4,5	-10,0	4,5
Andre metaller ..	10,7	4,0	0,2
Verkstedprodukter			
1)	7,4	0,3	5,8
Næringsmidler ...	5,4	-3,0	2,0
Andre industriprodukter	7,2	1,3	3,9
Elektrisk strøm .	69,6	66,7	2,0
Skip	-27,8	130,0	47,4
Samlet vareimport	4,8	1,3	4,1

1) Utenom skip.

K i l d e : "Konjunkturläget", januar 1984. Konjunkturinstituttet.

bakeholdenhet med skatte- og avgiftsforhøyelser og stram kredittpolitikk.

Kombinasjonen av konjunkturomslag ute, svensk devaluering og stram økonomisk politikk førte til sterk volumøkning i samlet vare- og tjenesteeksport - som nevnt hele 11,5 prosent 1) - fra 1982 til 1983. For 1984 ventes en adskillig svakere volumvekst i samlet vare- og tjenesteeksport - vel 5 prosent. Den viktigste årsaken til den ventede nedgangen i veksttakten er at Sverige neppe vil kunne øke sine markedsandeler like sterkt som i 1983.

For importen regner myndighetene med at omslaget oppover i den innenlandske etterspørselen vil gi en økning i volumet av vare- og tjenesteimporten på 4,5 prosent - etter en meget svak stigning i 1983 (1,6 prosent) 1).

Underskuddet på driftsbalansen gikk sterkt ned i fjor, etter foreløpige beregninger til 8,2 milliarder kroner, mot 22,5 milliarder året før. For 1984 ventes fortsatt noe nedgang i underskuddet.

1) Tallene er nettopp revidert, jfr. teksttabellene med foreløpige anslag fra januar 1984.

USA: NY FART I KONJUNKTUROPPGANGEN. INVESTERINGSETTERSPOERSELEN KRAFTIG OPP

Produksjonsveksten ble noe lavere i 4. kvartal 1983 enn i de to foregående kvartalene, men sesongkorrigerte tall for de fleste konjunkturindikatorer viser at konjunkturoppgangen ble sterkere igjen utover vinteren. Etter foreløpige tall økte bruttonasjonalproduktet i volum med hele 7,2 prosent (årlig rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Til sammenligning var veksten i 1. kvartal i fjor - da oppgangen tok til - 2,6 prosent, i 2. kvartal 9,7 prosent, i 3. kvartal 7,6 prosent og i 4. kvartal 5 prosent - alt som årlige rater. Reviderte nasjonalregnskapstall viser at bruttonasjonalproduktet steg med 3,4 prosent fra 1982 til 1983, etter en nedgang på 1,9 prosent i

1982. I de to første månedene av 1984 viste industriproduksjonen årlige vekstrater på 14-17 prosent etter sesongkorrigerte og foreløpige oppgaver. Dette var en betydelig sterkere vekst enn fra 3. til 4. kvartal i fjor (10 prosent årlig rate).

Arbeidsløsheten har gått overraskende sterkt ned; i 4. kvartal i 1982 var 10,6 prosent av arbeidsstyrken registrert som arbeidsløse, mens arbeidsløshetsprosenten i februar i år hadde kommet ned i 7,8 prosent etter foreløpige oppgaver. Trolig har ikke bare produksjonsveksten, men også demografiske forhold bidratt til nedgangen.

Alt i alt har konjunkturoppgangen i USA blitt vesentlig sterkere enn ventet; det var en ganske utbredt oppfatning at rentestigning og mindre kreditttilgang til næringslivet ville svekke oppgangen betydelig i en forholdsvis tidlig fase; det rekordhøye budsjettunderskuddet innebar et meget stort offentlig lånebehov, som etter manges mening ville konkurrere med private lånebehov og presse rentene i været; det ville ikke være "rom" for økning i de private investeringene. Det viste seg imidlertid at tilgangen på lånekapital ble forholdsvis rikelig, i første rekke som følge av en sterk tilstrømming av utenlandsk kapital. De private investeringene i fast realkapital økte med hele 8 1/2 prosent i volum fra 1982 til 1983. 1) Men næringslivets investeringer steg bare med 1 prosent; storparten av oppgangen i samlede private investeringer falt på boliginvesteringene, som økte med hele 40 prosent. I løpet av 1983 tok likevel næringslivets investeringer utenom boliger seg betydelig opp.

Både investeringene i fast realkapital og i lager bidro noe mer enn vanlig i tidligere konjunkturoppganger til produksjonsveksten. Den sterke rentenedgangen i annet halvår 1982 har trolig betydd mye i denne sammenheng. Men alt i alt har den nåværende oppgangen vært nokså lik tidligere oppganger, både når det gjelder konjunkturmønsteret og utslagsstyrken.

I månedene omkring siste årsskifte pekte de fleste konjunkturindikatorer

U.S.A. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra foregående periode. Prosent. 1)

	1982	1983	1984	1983		1984		1985
				I	II	I	II	I
Privat konsum	1,4	4 1/4	4 1/2	4,8	5 1/2	4 1/4	4	3 3/4
Offentlige utgifter .	1,8	3/4	1 1/4	-2,3	1 3/4	1/2	2 1/2	2 1/4
Private investeringer								
i fast realkapital	-6,9	7 3/4	10 3/4	10,3	18 1/4	10	5 1/4	2 1/2
boliger	-15,3	40	11	61,9	34 1/2	6 1/2	1	-5
andre	-4,7	1/4	10 1/2	-0,6	13 1/2	11 1/4	6 3/4	5
Samlet innenlandsk etterspørsel	-1,0	4 3/4	5 3/4	4,4	9	5	4	3 1/2
Eksport av varer og tjenester	-7,8	-6	3 1/4	-6,5	5 1/4	2 1/4	3 1/2	3 3/4
Import av varer og tjenester	1,4	7 1/2	14 1/4	4,1	24	12	10	8 1/4
Bruttonasjonalprodukt	-1,9	3 1/2	5	3,3	7 1/2	4 1/4	3 1/2	3

1) Sesongkorrigerte årlige rater

K i l d e : OECD Economic Outlook, Desember 1983

mot fortsatt betydelig oppgang. De ledende indikatorer, som gjerne varslers omslag mange måneder i forveien, var så sent som i februar fortsatt i god stigning. De fleste produsentene hadde vanskeligheter med å dekke etterspørselen ved løpende produksjon; forholdstallet mellom lager og omsetning hadde gått sterkt ned gjennom 1983, og lagrene var ved årets utgang små i forhold til omsetningen. I januar i år gikk forholdstallet lager/omsetning ytterligere ned. Samtidig var ordretilgangen på varige varer fortsatt i sterk økning; i 4. kvartal i fjor lå verdien av ordretilgangen på slike varer 32 prosent høyere enn ett år tidligere, og i februar lå den 29 prosent høyere enn ett år tidligere.

I 1984 tar næringslivet utenom jordbruk sikte på å øke sine investeringsutgifter med 12 prosent, etter en rundspørring i mars som nettopp er offentliggjort. Dette vil i tilfelle bli den sterkeste økningen på 18 år. Resultatet av marsrundspørringen representerer en betydelig oppjustering av tallene fra en tilsvarende rundspørring i januar;

næringslivet planla da å øke sine investeringsutgifter med 9,5 prosent. Den gunstige utviklingen av næringslivets investeringsvilje henger bl.a sammen med sterk likviditetsforbedring, både som følge av skattelette og av en kraftig stigning i fortjenestemarginene, og i slutten av 1983 også bedre tilgang på bankkreditter. Av vesentlig betydning er det også at industriens kapasitetsutnyttning har nådd et forholdsvis høyt nivå og fortsatt er i økning. Ved utgangen av 1983 var den 79,4 prosent.

I det aller siste har imidlertid kredittpolitikken blitt strammet noe til, og renten har gått en del opp. Bankenes "Prime rate" (kassakredittrente) ble nylig økt fra 11 til 12,5 prosent. Omtrent samtidig satte Nasjonalbanken noe snevrere grenser for veksten i pengemengden enn tidligere. Likevel var det en utbredt oppfatning at kreditttilgangen også i 1984 stort sett vil gi rom for betydelig vekst i investeringer og produksjon, og en ventet (bl.a. av OECD og DRI) en stigning i investeringene i fast realkapital utenom boliger på

10-12 prosent.

Økningen i bruttonasjonalproduktet i 1983 ble i første rekke et resultat av stigningen i det private konsumet, som fortsatt er i sterk oppgang. I 4. kvartal i fjor lå verdien av detaljomsættningen nær 11 prosent høyere enn et år tidligere og i februar i år lå den hele 15 prosent over fjorårsnivået. Indeksen for forbrukerens konjunkturoptimisme nådde i vinter det høyeste nivået på 5 år. For 1984 ventes om lag like sterk vekst i det private forbruket som i 1983 (4-5 prosent).

Underskuddet på driftsbalansen med utlandet er rekordhøyt og fortsatt i sterk stigning. Det kom i 1983 opp i hele 40,8 milliarder dollar, mot et underskudd på 11,2 milliarder i 1982 og et overskudd på 4,5 milliarder i 1981. Forrige rekordunderskudd var fra 1978 (15,5 milliarder dollar). Den sterke svekkelsen av amerikansk utenriksøkonomi må ses på bakgrunn av at oppgangen i USA er mye sterkere enn i Vest-Europa - noe som har begrenset USA's eksportmuligheter til Vest-Europa, samtidig som det innenlandske etterspørselsoppsvinget har økt importbehovet til USA. Også valutakursutviklingen og utviklingslandenes gjeldsproblemer - som tvinger disse land til å begrense sin import bl.a. fra USA - har bidratt til det store betalingsunderskuddet. Underskuddet på den rene varebalansen kom opp i hele 65 milliarder dollar i 1983.

Det viser seg nå tegn til en viss økning i prisstigningstakten. Mens konsumprisindeksen steg med en årlig rate (sesongkorrigert) på bare 0,4 prosent fra 4. kvartal 1982 til 1. kvartal 1983, var stigningstakten i de fire følgende kvartalene henholdsvis 4,1 prosent, 4,5 prosent og 4,5 prosent. I januar og februar i år steg konsumprisene gjennomsnittlig med en årlig rate på 6,6 prosent. Økningen i stigningstakten utover vinteren henger i stor grad sammen med en uvanlig streng vinterkulde, som skadet avlingene og presset matvareprisene i været. For 1984 under ett blir det i de fleste prognoser regnet med en prisstigning på rundt 5 prosent, mot 3,2 prosent fra 1982 til 1983. Dette kan virke som en svært moderat forsterking av prisstigningen i betrakt-

ning av den forholdsvis sterke konjunkturoppgangen, men prognosene må blant annet ses på bakgrunn av den svært lave stigningen i produsentprisene i 1983 (1,6 prosent), som påvirker konsumprisutviklingen utover i 1984 og en svært moderat lønnsutvikling hittil. Et fall i dollarkursen vil kunne gi en kraftigere konsumprisøkning enn regnet med.

Som nevnt viser foreløpige tall for bruttonasjonalproduktet en adskil- lig sterkere vekst i første kvartal enn ventet - hele 7,2 prosent i volum. En produksjonsøkning på mellom 5 og 6 prosent ble forutsatt av de fleste. Det forelå da dette ble skrevet ingen fullstendige opplysninger om drivkreftene bak oppgangen i 1. kvartal. Det ser ut til at blant annet gjenoppbygging av de svært lave lagrene - noe som måtte ventes - har spilt en viss rolle. Dessuten kan det uvanlige kalde vinteråret mot slutten av fjoråret ha ført til en viss forskyvning av aktiviteten fra 4. kvartal 1983 til 1. kvartal 1984.

For 1984 under ett venter de fleste nå en noe sterkere produksjonsvekst enn OECD ventet i desember, (se tabellen foran); de fleste prognosene peker mot en volumvekst i bruttonasjonalproduktet på mellom 5 og 6 prosent, etter en økning på 3,4 prosent i 1983 og en nedgang på 1,9 prosent i 1982. DRI venter f.eks. en produksjonsvekst på 5,5 prosent. Det ser ut til å være enighet om at det private konsumet fortsatt vil være en viktig drivkraft, som nevnt med en vekst i samme størrelsesorden som i 1983 (4-5 prosent). Også investeringene utenom boliger antas å ville ta seg kraftig opp (10,5 prosent etter OECD's desemberprognoser og 11,5 prosent etter DRI's prognoser). Utviklingen i utenriksøkonomien vil derimot etter alt å dømme fortsette å bremse veksten.

Det er ikke utelukket at pengepolitikken kan bli strammet ytterligere til utover i 1984. Selv om myndighetene nylig har varslet om visse tiltak for å redusere budsjettunderskuddet noe, vil Nasjonalbanken kunne bli sterkt motivert for ny tilstramning dersom tegnene til raskere prisstigning blir klarere.

For 1985 ventes klar nedgang i produksjonsveksten, både etter OECD's prognoser og de fleste andre prognoser. OECD ventet i desember at veksten ville synke fra 4 1/4 prosent årlig rate i første halvår 1984 til 3,5 prosent i annet halvår og til 3 prosent i første halvår 1985. Også etter DRI's prognoser vil veksten bli lavere enn i første halvår 1984, og for 1985 og 1986 venter DRI vekstrater på henholdsvis 3,2 prosent og 2,6 prosent. En må gå ut fra at grunnlaget for prognoser på såpass lang sikt er temmelig svakt.

1) Tallet er oppjustert i forhold til OECD-anslaget fra desember.

JAPAN: FORSTERKET KONJUNKTUROPPGANG - OGSÅ INNENLANDSETTERSØRSELEN SER UT TIL Å TA SEG OPP

Også Japan hadde konjunkturoppgang gjennom 1983, etter at et bunnpunkt ble passert ved årets begynnelse. Men

oppgangen var forholdsvis moderat. Bruttonasjonalproduktet steg etter OECD's desemberanslag med om lag 3 prosent fra 1982 til 1983. Industriproduksjonen lå i 4. kvartal i fjor 8,5 prosent høyere enn i samme kvartal i 1982, og stigningstakten var betydelig høyere i annet halvår enn i første. I februar i år lå produksjonsindeksen for industrien 12,4 prosent høyere enn i samme måned i fjor.

Vekstimpulsene kom i 1983 hovedsakelig fra utenlandsetterspørselen; særlig som følge av den kraftige oppgangen i USA, steg volumet av japansk vareeksport med 10 prosent (årlig rate) fra første til annet halvår i fjor, og stigningen over året er anslått til 7-7 1/2 prosent. Men også veksten i Vest-Europa ga betydelige vekstimpulser til japansk eksportindustri. Særlig eksporten av transportmidler og elektroniske varer viste sterk oppgang. Regnet i verdi lå samlet vareeksport i februar i år 20 prosent høyere enn ett år tidligere.

Utover høsten og vinteren viste

J a p a n. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra foregående periode. Prosent.

I	II	1982		1983	1984	1983		1984		1985
		I	II			I	II	I	II	
Privat konsum		4,2	3 1/2	3 3/4	2,9	4	3 1/2	3 1/2	3 1/2	3 1/2
Offentlig konsum ...		3,5	3 1/4	1/2	5,1	-1/4	3/4	1/2	1/4	1/4
Investering i fast										
realkapital		1,0	-1/2	2 1/4	-5,1	3	3	-1/4	1/4	1/4
-offentlige		0,7	-1	0	-10,2	7	1 1/2	-8 1/4	-8 3/4	-8 3/4
-boliger		-1,0	-2 1/2	1 1/2	-8,3	-2 1/2	3 1/4	2 1/4	3	3
-andre		1,8	1/2	3 1/2	-1,1	2 1/2	4	3 3/4	4	4
Samlet innenlandsk										
etterspørsel		2,9	2	3	0,2	3 1/2	3 1/4	2 1/4	2 1/4	2 1/4
Eksport av varer og										
tjenester		3,2	2 1/2	9 1/4	-1,1	11 1/4	9	7 1/2	7 1/2	7 1/2
Import av varer og										
tjenester		3,1	-5 3/4	6 1/4	-12,1	5	7	5 1/2	4 3/4	4 3/4
Bruttonasjonalprodukt		3,0	3	4	1,7	4 3/4	4	3	3	3

1) Sesongkorrigerte årlige rater.

K i l d e : OECD Economic Outlook, December 1983.

også innenlandsetterspørselen tegn til å ta seg noe opp. Lagerutviklingen tok til å gi vekstimpulser, og en viss økning i selskapsfortjenestene - sammen med stigning i eksportindustriens kapasitetsutnyttning - førte til at industriens investeringsplaner ble revidert oppover. Etter detaljoppgaver å dømme tok det private konsumet seg klart opp mot slutten av fjoråret. På den annen side var både boligbygging og offentlige investeringer i nedgang i 1983.

Som følge av den svake innenlandsetterspørselen i første halvår gikk vareimporten ned, men den tok seg noe opp i annet halvår. Regnet i verdi sank vareimporten med 17 prosent (ikke årlig rate) fra 4. kvartal 1982 til 2. kvartal i fjor, men den hadde i årets siste kvartal kommet opp på nesten samme nivå som ett år tidligere, og lå i februar 15 prosent høyere enn i februar 1983. For 1983 sett under ett gikk likevel importverdien noe ned, fra året før, og det store overskuddet på driftsbalansen med utlandet økte ytterligere - anslagsvis til rundt 21 milliarder dollar.

Japan er fortsatt ett av de landene som har svakest prisstigning i OECD-området. Konsumprisindeksen holdt seg praktisk talt uendret gjennom annet halvår i fjor og lå i februar i år bare 2,9 prosent høyere enn i februar i fjor. Som nevnt i forrige oversikt har den svake prisstigningen sammenheng både med høy yen-kurs og

svak lønnsutvikling.

Som følge av den svake prisstigningen og det store overskuddet på driftsbalansen med utlandet fant myndighetene å kunne modifisere den stramme økonomiske politikken noe, og en rekke tiltak som tok sikte på å stimulere den innenlandske etterspørselen ble gjennomført i 4. kvartal i fjor (omtalt i desemberoversikten).

Det er utsikt til fortsatt forsterking av konjunkturoppgangen i Japan. Den vil etter alt å dømme bli atskillig sterkere enn i Vest-Europa, men trolig svært moderat etter japansk målestokk. Det ventes at innenlandsetterspørselen etterhvert vil gi sterkere vekstimpulser, mens eksporten trolig vil fortsette å holde seg godt oppe en tid fremover. OECD ventet i desember en vekst i Japans bruttonasjonalprodukt på 4 prosent fra 1983 til 1984. Det japanske økonomiske planleggingsdirektorat venter en produksjonsøkning på 4,1 prosent fra finansåret 1983 (april 1982 - mars 1983) til finansåret 1984, men de fleste andre prognoser er mer optimistiske (rundt 4 1/2 prosent vekst i gjennomsnitt). Felles for alle kjente prognoser er - foruten at det regnes med en produksjonsvekst på 4-5 prosent - at det ventes fortsatt noe økning i det store overskuddet på driftsbalansen, en lønnsøkning i størrelsesorden 4 1/2 prosent og noe økning i prisstigningstakten.

TABELLVEDLEGG FOR NORGE

Tabell 1. Industriproduksjon. Endring i sesongkorrigert indeks fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1983/84			
	Mars-mai	Juni-aug.	Sept.-nov.	Des.-feb.
Bergverksdrift ¹⁾ , industri og kraftforsyning	0,4	0,2	1,8	1,0
Bergverksdrift ¹⁾	20,5	-1,1	10,1	-6,7
Industri	-1,1	0,3	1,1	0,7
Kraftforsyning	4,0	0,9	2,5	4,2
Produksjon ²⁾ etter anvendelse:				
Eksport	2,7	2,3	2,6	1,6
Konsum	-1,5	0,6	-0,5	3,1
Investering	-4,1	-0,1	-5,4	5,4
Vareinnsats i bygg og anlegg	-3,8	-2,7	2,5	1,2
Vareinnsats ellers	-1,1	1,8	2,0	2,1

1) Utenom utvinning av olje og naturgass.

2) Bergverksdrift (utenom utvinning av råolje og naturgass), industri og kraftforsyning i alt.

Tabell 2. Industriproduksjon. Endring i ukorrigert indeks fra samme periode året før. Prosent

	Sept.-nov.	Des.feb.
Industri i alt	1,3	1,0
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	1,3	-7,4
Tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer	-10,2	-4,1
Trevarer	-1,3	-1,8
Treforedling	21,3	13,4
Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	1,9	1,3
Kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	1,7	6,2
Mineralske produkter	-0,4	-10,6
Jern, stål og ferrolegeringer	23,7	26,6
Ikke-jernholdige metaller	28,0	22,1
Metallvarer	0,3	0,9
Maskiner	4,8	5,6
Elektriske apparater og materiell	1,7	1,3
Transportmidler	-18,8	-14,9
Tekniske og vitenskapelige instrumenter, foto- og optiske artikler	-4,1	0,5
Industriproduksjon ellers	-10,5	-3,1

Tabell 3. Registrert arbeidsløshet. 1 000 personer

	1982/83					1983/84				
	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
I alt	50,3	62,9	67,3	67,4	67,4	62,6	71,9	79,7	76,9	70,3
Herav industri, bygge- og anleggsvirksomhet	19,3	27,9	29,1	30,0	30,3	24,7	30,2	33,6	32,7	..

Tabell 4. Arbeidsmarked. Endring i sesongkorrigerte tall fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1983/84			
	April-juni	Juli-sept.	Okt.-des.	Jan.-mars
Arbeidsløshet	-0,6	6,9	-2,4	9,2

Tabell 5. Detaljomsetning

	1983/84			
	Mars-mai	Juni-aug.	Sept.-nov.	Des.-feb.
<u>Omsetningsvolum i alt, sesongkorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode ...	1,4	-1,1	1,5	-0,7
<u>Omsetningsverdi, ukorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere				
I alt	5,9	4,9	7,2	6,9
Av dette:				
Nærings- og nytelsesmidler	3,7	4,5	8,9	7,1
Møbler og innbo	8,5	6,7	6,0	6,4
Bekledning og tekstilvarer	2,8	3,5	4,5	3,0
Motorkjøretøyer og bensin	9,3	4,7	6,3	7,4

Tabell 6. Utenrikshandel¹⁾

	1983/84			
	Mars-mai	Juni-aug.	Sept.-nov.	Des.-feb.
<u>Eksportverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	7,1	-4,0	13,9	-0,1
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	13,7	11,4	20,4	21,0
<u>Importverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	2,9	-1,4	7,7	-1,8
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	7,5	-4,8	1,6	10,5

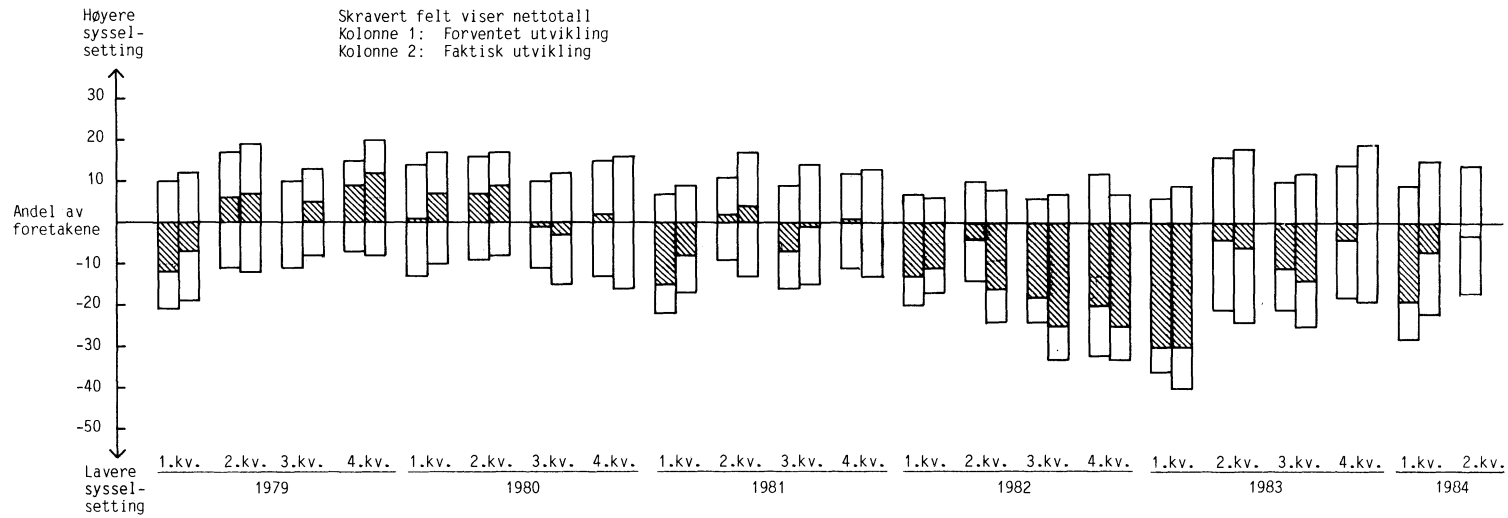
1) For eksporten regnet uten skip, oljeplattformer, råolje og gass, for importen uten skip og oljeplattformer.

K O N J U N K T U R B A R O M E T E R .
 TABELL 7. SITUASJONSVURDERING VED UTGANGEN AV KVARTALET. PROSENT.
 HVILKEN KAPASITETSUTNYTTINGSGRAD INNEBÆRER NÅVÆRENDE PRODUKSJONSNIVÅ

1. KVARTAL 1984					
NÆRING	UNDER 50 PST.	50 - 75 PST.	75 - 95 PST.	95 PST OG OVER	IRRE./ UOPPGITT
2,3 BERGVERKSDRIFT OG INDUSTRI	3	19	54	22	2
2 BERGVERKSDRIFT	-	16	31	52	-
23 BRYTING OG UTVINNING AV MALM	-	11	29	60	-
29 BERGVERKSDRIFT ELLERS	-	35	40	26	-
3 INDUSTRI	3	19	55	21	2
31 PROD. AV NÆRINGSMIDLER, DRIKKEVARER OG TOBAKKSVARER	1	30	66	2	1
32 PROD. AV TEKSTIL- OG BEKLED- NINGSVARER, LÆR OG LÆRVARER	-	10	75	15	-
321 PROD. AV TEKSTILVARER	-	13	84	2	-
322 PROD. AV KLÆR, UNNTATT SKOTØY	-	-	47	53	-
33 PROD. AV TREVARER	3	24	55	17	-
34 TREFOREDLING, GRAFISK PROD. OG FORLAGSVIRKSOMHET	-	7	67	25	2
341 TREFOREDLING	-	6	67	27	-
342 GRAFISK PROD. OG FORLAGS- VIRKSOMHET	-	7	66	22	4
35 PROD. AV KJEMISKE PROD., MINERALOLJE-, KULL-, GUMMI-, OG PLASTPRODUKTER	-	28	43	29	-
351 PROD. AV KJEMISKE RÅVARER	-	6	35	59	-
36 PROD. AV MINERALSKE PROD. ..	-	28	49	11	12
37 PROD. AV METALLER	-	11	35	52	2
371 PROD. AV JERN, STÅL, OG FERROLEGERINGER	-	13	55	28	4
372 PROD. AV IKKE-JERNHOLDIGE METALLER	-	9	18	73	-
38 PROD. AV VERKSTEDPRODUKTER .	8	22	53	15	2
381 PROD. AV METALLVARER	2	20	68	10	-
382 PROD. AV MASKINER	2	39	38	16	6
383 PROD. AV ELEKTRISKE APPARATER OG MATERIELL ...	-	5	82	13	-
384 PROD. AV TRANSPORTMIDLER .	21	20	39	19	2
39 INDUSTRIPRODUKSJON ELLERS ..	4	12	70	14	-

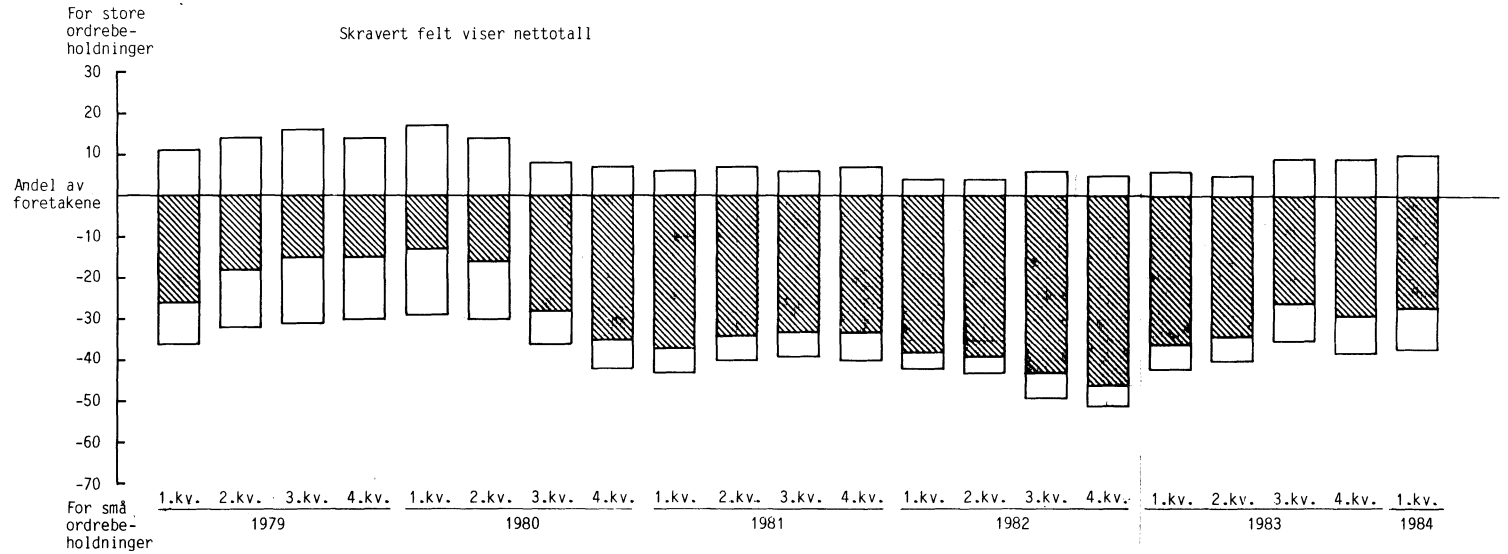
RESULTATENE ER BEREGNET VED Å VEIE HVERT SVAR MED FORETAKENES SYSSSELSETTING.

Figur 3. Forventet og faktisk utvikling. Gjennomsnittlig sysselsetting

42

Figur 4. Situasjonsvurdering ved utgangen av kvartalet. Størrelsen av ordrebeholdningene i forhold til nåværende produksjonsomfang

TABELLVEDLEGG FOR UTLANDET

Tabell 1. Storbritannia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1980=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. 1980=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1980=100 ²⁾	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 15/1-74=100
1 9 8 2					
Mars	89,8	83	106,6	2 688	313,4
April	89,1	91	106,3	2 715	319,7
Mai	95,3	90	106,9	2 740	322,0
Juni	92,8	72	107,2	2 773	322,9
Juli	93,2	82	108,0	2 814	323,0
August	93,3	87	109,4	2 832	323,1
September	94,0	89	109,3	2 866	322,9
Oktober	92,9	81	103,4	2 885	324,5
November	92,2	90	103,8	2 906	326,1
Desember	93,5	91	104,5	2 949	325,5
1 9 8 3					
Januar	95,7	79	105,2	2 983	325,9
Februar	93,7	86	105,1	3 001	327,3
Mars	93,7	80	106,0	3 026	327,9
April	94,0	90	107,1	3 027	332,5
Mai	94,4	93	107,4	2 970	333,9
Juni	94,0	87	107,4	2 968	334,7
Juli	96,1	97	107,0	2 957	336,5
August	95,4	92	107,6	2 941	338,0
September	95,6	89	110,0	2 951	339,5
Oktober	95,7	91	109,0	2 941	340,7
November	95,8	98	110,9	2 939	341,9
Desember	97,1	103	111,0	2 946	342,8
1 9 8 4					
Januar	97,6		107,7	2 976	342,6
Februar				3 005	344,0

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innelandske kunder. Før september 1982, 1975=100.

2) Før oktober 1982, 1978=100.

Tabell 2. Vest-Tyskland, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1980=100 ²⁾	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. 1980=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1980=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1976=100
1 9 8 2					
Mars	107	99,7	98	1 702	128,4
April	106	94,2	96	1 734	129,0
Mai	105	96,7	94	1 776	129,8
Juni	105	100,9	93	1 816	131,1
Juli	101	93,2	93	1 855	131,4
August	104	89,9	95	1 906	131,2
September	102	84,2	93	1 993	131,6
Oktober	101	90,1	93	2 042	132,0
November	92,7	91,3	94	2 085	132,3
Desember	94,4	101,1	94	2 103	132,6
1 9 8 3					
Januar	94,1	101,6	95	2 145	132,9
Februar	92,1	90,9	95	2 207	133,0
Mars	92,5	91,4	101	2 252	132,9
April	92,6	90,4	91	2 280	133,2
Mai	93,4	91,2	98	2 298	133,7
Juni	95,7	91,8	102	2 318	134,2
Juli	94,9	89,1	91	2 319	134,7
August	95,1	92,5	93	2 323	135,1
September	96,1	94,9	97	2 314	135,4
Oktober	96,6	92,8	95	2 275	135,4
November	98,1	93,5	95	2 242	135,7
Desember	98,3	81,7	93	2 228	136,0
1 9 8 4					
Januar	98,5	87,3	97	2 200	136,7
Februar				2 200	137,1

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder. Før oktober 1982, 1976 = 100.

2) Før november 1982, 1976 = 100.

Tabell 3. Frankrike, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1970=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1980=100 ¹⁾
1 9 8 2			
Mars	128	1 962	310,8
April	129	1 982	314,5
Mai	129	2 000	317,0
Juni	129	2 027	317,0
Juli	126	2 039	127,4
August	126	2 046	127,8
September	126	2 045	128,3
Oktober	128	2 046	129,0
November	129	2 039	130,2
Desember	126	2 028	131,3
1 9 8 3			
Januar	128	2 019	132,6
Februar	128	2 020	133,5
Mars	128	2 014	134,8
April	128	2 004	136,5
Mai	131	2 029	137,4
Juni	129	2 038	138,2
Juli	131	2 033	139,4
August	131	2 035	140,2
September	129	2 033	141,3
Oktober	127	2 035	142,4
November	132	2 097	143,0
Desember	131	2 119	143,5
1 9 8 4			
Januar	132	2 136	144,5
Februar			145,4

1) Før juni 1982, 1970 = 100.

Tabell 4. Italia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1980=100 ¹⁾	Arbeidsløshet Ukorrigert 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1980=100 ¹⁾
1 9 8 2			
Mars	131,7		290,8
April	130,9	1 954	293,5
Mai	128,8		296,8
Juni	121,9		299,6
Juli	126,4	2 119	304,0
August	115,0		309,0
September	121,7		313,9
Oktober	118,6	2 110	320,1
November	123,2		324,3
Desember	91,3		348,2
1 9 8 3			
Januar	91,4	2 218	150,3
Februar	93,1		152,3
Mars	91,6		153,7
April	86,6	2 263	155,3
Mai	89,3		156,8
Juni	86,2		157,7
Juli	89,9	2 258	159,2
August	87,3		159,8
September	90,6		161,9
Oktober	89,2	2 373	164,6
November	95,0		166,3
Desember	87,8		167,1
1 9 8 4			
Januar	94,7		169,1
Februar			170,9

1) Før desember 1982, 1975 = 100.

Tabell 5. S v e r i g e , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1980=100	Ordretilg. ¹⁾ Ukorrigert 1970=100	Arbeidsløshet Ukorrigert 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1980=100
1 9 8 2				
April	96	283	112	120,1
Mai	97	263	116	120,7
Juni	97	724	131	121,1
Juli	97	229	133	121,9
August	96	286	166	122,2
September	98	362	176	122,9
Oktober	98	343	127	124,6
November	97	324	134	125,6
Desember	98	398	140	125,9
1 9 8 3				
Januar	99	331	147	129,1
Februar	99	339	155	128,8
Mars	99	388	149	129,3
April	101	300	122	130,3
Mai	101	292	135	131,1
Juni	102	347	158	131,8
Juli	100	155	154	132,9
August	102	330	179	133,5
September	104	350	177	134,5
Oktober	105	362	149	135,6
November	105	412	142	136,4
Desember	105	485	147	137,5
1 9 8 4				
Januar	107		162	139,4
Februar			139	138,9

1) Verdi på tilgang på nye ordrer til verkstedindustrien ekskl. skipsverft fra innenlandske kunder.

Tabell 6. U S A , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1967=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. Mrd.dollar	Detaljoms.- volum ²⁾ Sesongkorr. Mrd.dollar	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1967=100
1 9 8 2					
Mars	140,1	21,71	44,4	9 881	283,1
April	138,7	22,81	44,7	10 256	284,3
Mai	137,9	20,31	45,8	10 384	287,1
Juni	137,7	19,93	44,2	10 466	290,6
Juli	138,1	19,93	44,5	10 828	292,2
August	138,0	18,74	44,3	10 931	292,8
September	137,1	20,22	44,6	11 315	293,3
Oktober	135,0	20,13	44,9	11 576	294,1
November	134,0	19,98	45,8	11 906	293,6
Desember	134,5	19,68	45,8	12 036	292,4
1 9 8 3					
Januar	136,7	20,51	45,6	11 446	293,1
Februar	138,2	19,18	45,1	11 490	293,2
Mars	140,4	20,03	46,0	11 381	293,4
April	143,1	22,59	46,8	11 328	295,5
Mai	145,1	22,23	48,1	11 192	297,1
Juni	147,4	24,29	48,5	11 146	298,1
Juli	150,6	21,58	48,4	10 590	299,3
August	152,8	23,03	47,4	10 699	300,3
September	155,1	25,21	48,0	10 423	301,8
Oktober	156,3	26,00	48,7	9 886	302,6
November	157,5	24,85	49,4	9 364	303,1
Desember	158,4		49,3		303,5
1 9 8 4					
Januar	160,2		50,2		305,2
Februar	162,1				306,4

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til investeringsvareindustrien.

2) 1972-priser.

Tabell 7. J a p a n , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1980=100 ³⁾	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. Mrd.yen	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1975=100 ²⁾
1 9 8 2				
Mars	149,5	676	1 300	146,0
April	146,8	636	1 330	147,1
Mai	138,0	746	1 340	147,6
Juni	139,9	714	1 400	147,6
Juli	139,1	701	1 350	146,5
August	139,7	744	1 350	147,6
September	140,2	719	1 410	150,2
Oktober	136,4	649	1 430	150,6
November	139,5	703	1 390	149,0
Desember	100,6	752	1 420	148,7
1 9 8 3				
Januar	100,9	713	1 600	149,0
Februar	100,5	728	1 600	148,5
Mars	102,8	847	1 530	149,4
April	102,6	656	1 580	150,0
Mai	102,6	673	1 580	151,5
Juni	103,6	904	1 510	150,5
Juli	103,8	684	1 470	149,8
August	106,6	754	1 640	108,9
September	108,5	731	1 660	110,3
Oktober	107,2	701	1 540	111,3
November	109,3	863	1 520	110,6
Desember	110,1		1 430	110,3
1 9 8 4				
Januar	110,9			110,6
Februar	112,7			111,3

1) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innlandske kunder.

2) Fra august 1983, 1980 = 100. 3) Før desember 1982, 1975 = 100.

Tabell 8. B r u t t o n a s j o n a l p r o d u k t i u t v a l g t e l a n d

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1978	1979	1980	1981	1982	1983 anslag	1984 prognose
Danmark	1 3/4	3 3/4	- 3/4	1/4	3 1/2	1 3/4	3/4
Frankrike	3 3/4	3 1/4	1	1/4	2	1/2	0
Italia	2 3/4	5	4	0	- 1/4	-1 1/2	2
Japan	5	5	5	4	3	3	4
Norge	4 1/2	5	4 1/4	1/4	- 1/2	1 1/2	- 1/2
USA	4 3/4	2 1/4	- 1/4	3	-2	3 1/2	5
Storbritannia	3 1/2	2	-2 1/2	-1 1/4	2	2 1/2	2 1/4
Sverige	1 3/4	3 3/4	1 3/4	- 1/2	1/2	1 3/4	2 1/2
Vest-Tyskland	3	4 1/4	1 3/4	0	-1	1 1/4	2

K i l d e : OECD, Economic Outlook, December 1983.

